Контрольный экземпляр

Массо а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

Серло

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера денз ● ШОАТТА, 16 ФЕВРАЛЬ, 1985 ШУ. ● № 21 (7056). ● Мах 3 кап.

Яхьа дневник

Доккхий социалистически декхараш тІанийцад Н. Анисимова цІерагІча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода технологаша СийлахЬ - Йоккха Котало яьккха - 40 шу дузача цІейна сийленна накъабахара. Шоай дош -дилза кхоачаддара шерра яхь йоаржаьй завода цехий, установкай коллективаша. Деррига техникоэкономически хьокхамий январь бетта план хамал дИъ дИ хьалха кхоачашйир продприятие коллективо. Заданел совгІа аракхийнар бІаьш эзараш сомий маьха тайп - тайпара продукци.

Завода установкашта юкъе хьалхара моттиг лаьккхай № 21 йолча установка коллективо. ХІанз из къахьегаш я укх бетта тІеххьарча деной чотагІа. Шоаш тІанийца декхараш тІеххоачашдеш я Краснова Людмила, Лимах Вильям, Ковин Дмитрий, Пустовойтов Юрий керте латтача установкай коллективаш.

* * *

Нохч - ГІалгІай производственни текстильно - галантерейни объединене болхлоша шоай еррига тароналл оарцагІъяьхай кестта хулача хоржамашта дикиш къахьегамаш совгІат кийчдаьх накъабахара. Цудукъа дентара дента дикагІа хул цар производственни хьокхамаш. ДІабахача бетта заданел совгІа цар ехкай 130 эзар сома маьха продукци. ЙоагІачул дукхагІа арахийцай ах бІаь эзар сома маьха товарни продукции тІъо эзар сома маьха нормативно-цІена продукции.

Арахецача продукцега дІабодаш бола мах лохбарах кходаьд эзараш сомаш. ХІаьта къахьегама оасарле лакхъяра январь бетта план 2,3 процент тІеххоачашъяьй объединене коллективо.

Къаьстта дика къа а хьегаш, социалистически яхье хьалха латт Коблова Валентина Николаевнас кулгалдеча Урус - Мартановски филиала коллективи объединене керттерча предприяте Тибишев Руслан керте латтача трикотажни участка коллективи.

«Назрановский» совхоза АьлтиЙ - Юртарча ферма доярнашта юкъе яьржача социалистически яхье эгтара лакхагІа хьокхамаш доахаш къахьегаш я Плиева РайхьанТ. Юкъера лаьрхІача хІара ІаттагІара дийнахьа 7,7 килограмм шура йоаккх цо. Цун сийна ферма кое урагІа яхийта байракх лгІа.

СУРТА ТІА: доярка Р. Плиева.

И. ПЛИЕВА сурт.

БАЛХАШ СИХЛУШ ДОАГІА

КПСС XXVII съезда дикача хьокхамашца накъабахара социалистически яхье бьнна хьанар ца кходен къахьегаш ба тха совхоз. беьцадоарашкхедеча совхоза болхлой.

Іан замалахьа а сомий бешамашка де дезаш дукха болхаш хул. Эсала хьувкъам луш хиина 140 гектара тІера таьнаш дІаяьхай. Планировка ьяча лаьтта дІайогІаш лаьт Дикагатан яхача сортах йола Іажий гаьнаш. Из болх дийеи сихен чакхбаккхара хьалхе, а кийчъяьлар оаха кІоагаш доахартдола тракторашхьокхий, кхы тІа эшаш йола материалаш. Цхьа болхлой звено я из болх дІахьош. Юкъера лаьрхІача хІара дийнахьа цаІи ахи балха норма кхоачашъеш къахьег болхлоша Гулаев Даудеи Суганпов Вахаси.

ШоллагІа звено йоал хьувкъам луш йолча а къонача а гаьнашта юкъера лаьтта оахаш. Из болх дІаболабале хьалхагІа лаьтта хьаьцдарй органически минеральни удобренеш яьхнай болхлоша. Цига дика къахьегаш белгалбьннаб механизатораш Дачаев ЯрагІии Калашников Владимири.

Цу балхашца цхьана хьувкъам луш йола гаьнаш йоІаш а боахи болхлой. Уж йоІаргІола болхлой а хьалхе ІомабаІбар оаха «Родина» яхача совхозе лаьрхІа вІашагІъеххача курсашка.

Йоавхо ю оаха хиш дехкаш йола система кийчъяра а. Цу гІулакхага хьожаш ва гидромелиоратор И. Хоменко. Гадранташ тоавш ба слесараш Хамзатханов Іумари Магомадов Шервани. ХІаьта хиш Іоухаш йола сангараш хьрмаши цІендеш боахк экскаваторщик Чичаев Алимсултани бульдозерист Гавдаев СаІидХьасаи. Цар а шоай нормаш дикка тІеххоачаштьеш къахьег. 70 процент хулаш йола хий декха система хІанзале кийчъянь бьннаб болхлой.

А. Рыбалкина, М. Васюкова, Т. Гуласвас кулгалдеш йолча бригадашкара беьцадоараш кхедераш парникашка кхох хиийа лаьттен ошалкаш ехкаш, кхы тІа де дезараш деш боахк. Цар хьалхеергъя помидорий, кабуца, кхыча дарий рассадаш. ТІадала доладенна ги дІадийнад. Из болх беча къаьстта хьанар айденна къахьийгад Бакаева Изахьата, Ильясова Банате, Юсупова Маржана.

Т. ГАЙТАМИРОВА,
«Пригородный» совхоза профкома председатель.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРАШ ДАГАБУВЛ

Нохч - ГІалгІайчене юртбоахама министерства, агропромышленни объединеней кулгалхоши специалисташи, колхозийи совхозийи зоотехникаши, ветеринарни лоркаша, техникаша - осеменатораша дакъа а лоацаш семинар - совещание хилар селхан Госплемобъединение актова зале.

«Колхозашкеи совхозашкеи доахан дебадарах, селекционно - племенной болх барах, тІехьа тІайоагІача кана из товбара де дезачох» доклад йир республика юрта боахама министра М. А. Арбиева.

Шура, дулх, тха дукхагІа дакхара геттара лоархІаме да шийе хаийахьеш дикеи хьайбашта осеменени яр. ХІаьта мишта лел из болх вай республике?

Ховш ма хиллара, тІеххьарча итт шера хІара бІаь Іатта тІеххьара юкъера лаьрхІача 73 Іасилг мара хьакъоастадаьдац. Из бахьан долаш шера юкъера лаьрхІача 28 эзар тонн шура юс хьа ца йоакхаш. Цу гІулакхо 7,5 миллион сом зе а ду.

Ла йиш йоацаш во чакхлоах хьайбашта осеменени яра балхаш Назрановски, Ведески, Урус - Мартановски районашка. ХІаьта боахамашта юкъе Назрановски района «40 лет Октября», «Экажевский», Сунженски — «Заветы Ильича», Надтеречни — «Братский», Урус-Мартановски—«Город, «Гойтинский». Ведески района «Прогресс» яхача совхозашка, цу района Ленина, Ножай - Юртовски района Х. Нурадилова цІерагІча колхозашка. Масала, «40 лет Октября», «Заветы Ильича» совхозашка 36 Іасилг мара хьакъоастаданзар соаха хІара бІаь Іатта тІеххьара.

Хьайбаш дебаде атта дац. ХІаьта из доиш Іалмахоштей толашагІа долча боахамаштей карагІдаьннар ларде а ийша лаьрхІа план а оттаь цунах тІера ца воалаш болх беш хиича мара кхоачаш йиш хургьац. Из нигта хилар къаьнта хьахьокх Наурски, Гудермесски районий хьайбаш леладерашта карагІдувлачо. ХІара шера 80-нел кІеаигагІа доацаш Іаьсий хьакъестаду цу районашка хІара бІаь Іатта тІехьара.

ХІара Іатта тІеххьара цхьаццa Іасилг хьакъоастаде — нигта декхар оттаде деза хьайбаш леладерашта хьалхашка боахамий кулгалхоша, специалисташа. Из доиш дикаа кхоачашделга дукхагІча даькъе техникех-осеменаторех тийшч да. Уж 165 хила везача 137 саг мара вац республике. Царех 38 саг мара вац итт шерал дукхагІа из болх баь, хІаьта 57 — кхаь шерал дукхагІа. Нах ца тоаро, дукхагІболчар бакъа опыт кІезига хиларо йиш хилийтац доахан дебадара болх лерттІа дІабахьа. Из кхоачамбоалар ма хулла сихагІа дІадаккха деза колхозий, совхозий кулгалхоша, специалисташа. Опыт ювцаш дукхагІа семинараш чакхъяха еза.

Техникашта - осеменаторашта юкъе хІара шера чакхйоахача конкурсашка соахарча балха итогех котбьннаргаш а лаьрхІа лукхачарпа Сийлен грамоташи ахчан премеши елар.

«Атагинский», «Гикаловское» яхача ОПХ-а искусственни осеменени ечи пункташка болх мишта вІашТІехьбаьнаб хьехар семинар-совещание дакъа лоацаш хиннараш. Госплемобъединене кулгалхойи специалисташи тІахьийхар цар доахан дебадара болх эгтара дикагІа лелабеча боахамий опыт Іома а яь, из шерра дІайовзийтаргa Іалашде.

Хьувкъама – тешаме лард

ЦаІи ахи норма еш

Кхайкабаьча шии бетта 10 эзар тонн органически удобренеш кхашна дІаяхьа езаш я Малгобенски района «Луч» яха совхоз.

Из задани толаме кхоачашъяра шоай механизаторех техникахи мехотряд вІашагІъеллай совхоза кулгалхоша . Юкъера лаьрхІача хІара дийнахьа 250 тонн удобренеш дІаьху отряда механизаторашта. ХІанзале дІайихьай шиь эзар гаргга тонн.

Царна юкъе яьржача социалистически яхье дика хьокхамаш гойташ къахьег Т-150 яха тракторашт лелхаш болча Уружагов Бориса, Ахигов Беслана, Полищук Владислава. Юкъера лаьрхІача цаІи ахи балха норма ца еш ди дІадахийтац цар. Нигта хьинаре къахьег механически погрузчика тІаьагІача Усов Василе а.

— Кхайкаьча юкъа планал совгІа 5 эзар тонн органически удобренеш йохкаргьа оаха тхоай кхашка, — аьлар совхоза директора А. Томова.

С. СУРХОЕВ.

САГА ИРАЗ ХИЛИЙТАРА

Г. А. Алиевца харжархой вІашагІкхетар

Доккхий кхоллам ш да деш Алтая, йІаьхий революционни къахьегамен традицеш йолаш, тоаденна хІанзара вахар долаш йолча края арешашка. ТІехь-тІехьа шерагІа яржаш латт пятилетка толаме чакхъяьнхар. КПСС XXVII съезда баха ма бойгІара накъабахар дукха делаю социалистически яхь. Цу хьакъехьа дуцар Барнауле Центральни хоржамий округа харжархой РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа оттавьча кандидатаца — КПСС ЦК Политбюро членаца, СССР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместителаца Гейдар Алиевич Алиевца 13 феврале хиннача вІашагІкхетаре.

ВІашагІкхетаре дакъа лоацаш хиннарашта чІоагІа дегаш гІоздаьнна а болаш сийлахь президиум хержар новкъост К. У. Черненко керте волча КПСС ЦК Политбюро составах латташ.

Депутаталла кандидата доверенни -лицос — Алтайски паччахьалхен университета ректора В. Н. Неверова дийцар Г. А. Алиева вахара наькъах, харжархой тІахьийхар хоржамаш хулача дийнахьа массане а цхьатарра коммунистийн парте боцарийн йохаргйоацача блока кандидатата тІехьа кхадж тассара.

Собраце къамаьлаш дир электромонтажникий бригадира, СССР Паччахьалхен преме лауреата Т. М. Смолянинковас, Алтайски медицински института студенткас Т. К. Ташновас, «Барнаульский» совхоза директора В. П. Штабас, кхычар. Цар дувцар халкъа хьал-таро даькъяра, мапар лорабара тІаерзаль Коммунистически партен Советски паччахьалкхени чурей арахьареи политики шеши дег тІара къоабалъеш хиларах, хьаккхайкадора коммунизм хьалъечо керда толамаш даха лаьрхІа шоаш хилар.

Цул тІехьагІа къамаьл дир гулбеннарашa безаме тІанийцача Г. А. Алиева. Шийх боккха тешам боларах барнал а аьна, цо белгалдаьккхар, ше из ма берра а берригa а Коммунистически партех, цун ленински ЦК гІулакхех бешнага лоархІаш хилар.

ДІахо депутаталла кандидата дийцар вайцига хьалъяь социализм эргадьккха тоалра декхараш кхоачашдартахьа йоккхен чоалхаеш гола тоха йолаль хиларах латташ йолча хІанзарча ший тайпарча ханах. Партен халкъен гІулакхий керттерча лоаташка общественни процесаш дегІахара сурт даиха а аьшха, Г. А. Алиева белгалдаьккхар дегІаена социализм эргаьккха тоалра исторически наькъагІа боахаш бола юххьанцарен чІоагІа лоархІамен гІа Советски мехко тешшамен бІубенцен боахаш хилар.

Пятилетка дІадахача диъ шера, къаьстта а тІеххьарча шии шера, итогаш — экономика дегІаахар юхалостальаь цхьайола лоарзагІленаш парте вІашТІехьбаьхача советски наьха къахьегамо кагьяла кхы а сихъеш Даьке дІахьалдешашахьа йолаьи хилара эгтара доккхагІдола тешал.

Парте декхар оттадьд халкъа бовхаме дахья дика толамаш алхха дІачІоагІдаь ца Іеш, таханарча дено метте, вай перспективаша дІадехаршика хьежка дебаде а. ХІаьта уж перспективаш дегІаенача социализма экономикана вахара эгтара лоархІамегІарча, масса оагІув чулоацаш йолча процессах — интенсификацех дІахада йиш йоацаш я.

ТІехь-тІехьа боккхагІча лоархІаме хулаш доагІа халкъа доалахьен хІара дакъилтах, хІара балха минутах дас санна, терконца пайда эцар. Советски наха хьаллоац доиш цу тайпара оттадар. Из бакъду мехка баьржача шеррача боламо: кхоьл а материалашца, бийдашца, йоагоча хІаманца еррига къахьегама коллективаша шера шии дийнахьа болх бе. Из Іалахмете лоархІаме да, из пайдана да паччахьалкхена а къахьегамхошта а — уйкамо йолча фондашкара ахча социальни гІулакхашка ма дохийтаргдий.

Вай халкъбоахама комплексе да, йоахар дІахо оратора, ма ярра цун сурт оттадеш, общественни къахьегам бекъилта, хІаьта долче, интенсификацея экономен проблемаш къоастаелга а, шолех тийша долаш дола доакъош. Цу доакъоет цаІ — транспорт.

Парте ЦК-аси правительстваш чакхдаькха гІулакхаш бахьан долаш укх тІеххьарча шии шера транспорта, къаьстта а машиннаькъачун, болх белгтаба товбеннаб. 1981 — 1982 шерашка ца деш диса хиннараш кхоачашдаьд, нерттерча хьокхамашта 1984 шера план тІеххоачашъяьй. Цу цхьан хІана транспорта балха цхьадола дешаш шортига къестаду.

Парте хьехьокх, белгалдаьккхар Г. А. Алиева, хІама кхоллаш дола низаш дикалца эргадахара вай мел еча йовхонах хьахур производственни отношенешка доагІІаш дола хувцамаш декъаьрчаш доацаш вай вІашТІехьдаларах тийша хургдолга. Укхаза деррига навьнаш, лаьрхІар кхоллерадара еррига методаш вІашагІкхетар морг хул.

Общественни практика еррагача сферашка дисциплинеи порадоки чІоагІъяр дукъа КПСС ЦК-ас дІабодабайтача къовсамах лоацача хана чухь тоьал дика хІамаш хиннад вайна. Халахете а, цхьайолча моттигашка цу къовсама еш йола терко чІоагІгІа мелйодийташ латт. Укхаза кампанейски никъ лелабарах вай лорадолда яхаш хьадда дІакхайнаду парте. Деш долда къамаьл йІаьххача ханарча, вахара лоархІамеча, вай харарча еррига законни средствах, къаьстта а къахьегама коллективай хьакъехьарча Законах бизза пайда эца безаш болча балха хьакъехьа да.

Депутаталла кандидата дийцар парте социальни политика керттера лостамаш. Советски наьха хьал-таро даккъяра юкъе керда дока дакъа лапар хургда, аьлар цо, халкъа эша товараш арахеца производствои гІулакхаш ду сфереи дегІайолаьра 1986 — 2000 шерий комплексни программа чакхьянккарах. КПСС ЦК Политбюро решенегІа кийчдаьча цу документо халкъа хьал-таро йоакхо едга Іилманца кІаштта кхаь пятилеткана лаьрхІача хьаддача декхарий ларда тІа оттадергда. Халкъа эша товараш хьадеши бахача наха гІулакхаш деши дола экономика дерригa доакъоши эменьяши сихагІа дегІанхувлилга Іалашданза даргдац тІехь-тІехьа дукхагІа советски наха хьаштдарашцеи эшарашцеи биззагІа кхоачамбара.

Дувен халкъашта юкъерча хьала проблемаш ше ювцаш, оратора белгалдаьккхар, хІанзарча чоалхнеча хьалашка а ленински парте арахьарча политика никъ хувца ца луш чІоагІа, леритІа, конструктивни болаш бусаш хилар. Советски паччахьалкхен классовни белгало шаьра хьахьокхаш йола машара политика я из.

Цхьанна а кхыча мехка на ховча тайпара хои вайна, — хьаккхайкадир Г. А. Алиева, — тІом яхар мел унзаре трагеди я. Сийлахь-боккха Даймехка тІом советски строй, вай халкъий интернациональни доттагІала чІоагІала, советски наьха къонахчалаш турпалалаш бола сийлахь-боккха тохкам а хиний дІаиттар. Цудухьа тахан коталояка гІаддахар дІабахача тІемо дег чу йоссаьча гІайгІах дІахадаргдолаш дац. Цо дувен халкъаш тІахьех творчески низаш даьр доходара а па дерзадеш, кхоллаиаш дара, дерригачи дувенна цхьатарра йола проблемаш къоастаяра тІадераде. Вай ца лоашха хьала а лоаттаяьй, лоатта а ю, лоатта а ергья!

(ТАСС).

МАССАВА РАЬЗА ВОЛАШ

Политически къахьегамеи хьинар чІоагІа айдаь хоржамашта накъабоагІа Малгобекера нах. Цуина тешал деш дар селхан «Октябрь» яхача городской культура цІагІа № 857 йолча Назрановски хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат аьча парте Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретараца Владимир Константинович Фотеевца хиина вІашагІкхетар а.

Лоацца къамаьл а деш, хоржамашта хьалхара собрание хьайийллар парте Малгобекски горкома хьалхарча секретара Т. Д. Албакова.

ТІаккха дош лу кандидата доверенни йолча СССР Лакхехьарча Совета депутата, Малгобекски бурувтохара балхий управлене оператора-коллектора М. Э. Саутиевана. Цо дІайовзийт В. К. Фотеева биографи, цун къахьегамен общественни гІулакхех дувц. Бухсоцаш цо округера беррига харжархой тІахьех 24 феврале цхьа барт болаш шоай кандидата тІехьа кхадж тассара.

Депутаталла харжа оттаваь кандидат могавеши хоаставеши къамаьлаш дир цига «Малгобекнефть» НГДУ лаьттан кІалха ремонт еча цеха оператора А. М. Поплутина, Вознесенски газ чакхйоахача завода директора И. В. Максимова, ВЛКСМ Малгобекски горкома хьалхарча секретара П. Ш. Вокова. «Кавказ» яхача комсаш лелаеча совхоза парткома секретара А. Т. Герасименко. № 25 йолча бархІшерарча школа хьехархочо Л. Е. Энгиноевас. Цар кхоачашде наказаш тІадехнар шоай кандидата. Нах чубаха цІенош хьалделга, хий лоаттадеча системана реконструкци елга Іалашдара района гІо делга дийхар цар.

ВІашагІкхетаре къамаьл даьча В. К. Фотеева баркал аьлар харжархошта шийх ниттa тешам болларах. Цар хьашташ кхоачашдаре ший низи хьинари кходергдолаш вац, аьлар.

Автономни республика Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаташ баьрашцара харжархой вІашагІкхетараш чакхлува политически хьинар чІоагІа айденнача хьалашка. Кандидаташта тел социальни - культурни бытовни лоархІам бола объекташ хьалъяра, городаши юрташи тоаяра даькъера наказаш.

ЦХЬАЦЦАЙОЛЧА ХОРЖАМИЙ ОКРУГАШКА ГІОЛЛА ХАЛКЪА СУДАХОЙ ХАРЖАРАХ ДОЛА

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ

Нохч - ГІалгІай АССР Конституце (Керттерча Закона) 141 статьяген «РСФСР районии (городской) халкъа судаш харжарах» долча РСФСР Закона 54 статьяген хьежжа Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

цхьаццайолча Ачхой - Мартановски, Ленински, Малгобекски районий хоржамий округашка гІолла РСФСР районии (городской) халкъа судий халкъа судахой хоржаш деш дола хоржамаш кІиранд ийнахьа 1985 шера 17 марта де оттадолда.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

гор. Грозный,
1985 шера 13 февраль.

Ла йиш йоаца гІулакх

Зоотехнически норматившагІа шера бІаь Іатта тІехьа 65 Іаса хилийта доагІа. Из вІаштІехьданккхарга хьежка мара дегІаба йиш яц хьайбай боахам а. Цох тийша да паччахьалкхенга шуреи дулхи дохкара планаш кхоачашъелга а.

Из гІулакх ма доагІара кхета а деш балхаш леррІа вІаштІехьдаьхача боахамашка шер-шера хІара бІаь Іатта тІехьа 65 а кхы дукхагІа а Іаьсий хьалхеду.

Цхьабакъда, кІезига дац хьайбашта искусственни осеменени ярца. хьахина Іаьсий хьалхедарца, племенной болх тоабарца дувзаденна гІулакхаш бехктокхаме ца хеташ тесса леладу боахамаш а. Цудухьа бІарчча республике хьайцача дІадахача шера юкъера лаьрхІача хІара бІаь Іатта тІехьа 72 Іаса мара хьалхедаьдац. Бахьан из долаш цу цхьан шера 14 эзар Іаса кІезигагІа хиннад. Изза да Іаьхара диса доахан а. Ийкха йоагІачул 26 эзар тонн кІезигагІа яьккхай шура. Дукха да ца доаккхаш диса дулх а. Доккха зе даьд цу боахамаша паччахьалкхена а шоай экономикана а.

Укх сводка хьахьокх Назрановски, Сунженски, Малгобекски районашкарча боахамашка дІадахача шера хІара бІаь Іатта тІехьа мел Іаьсий хьалхедаьд.

Районаш	Боахамаш	ХьалхедаьдІаьсий	Боахамий кулгалхой парторганизаце секретараш	
Назрановски	Совхоз-техникум	82	В. Полонкоев,	М. Берихадов
	«Маяк» яха совхоз	81	М. Кодзоев,	А. Муталиев
	«Назрановский» совхоз	71	Б. Дударов,	У. Мислауров
	«Экажевский» совхоз	53	Я. Галаев,	Х. Точиев
	«40 лет Октября» яха совхоз	36	М. Беков,	Ь. мх. Хь. Батыжев
	Районе гІолла	59		
Сунженски	ЦІеча Эскара цІерагІа колхоз	85	Л. Ясинецкая,	А. Марков
	«Восход» яха колхоз	80	Хь. Костоев,	Къ. Хациев
	Кирова цІерагІа колхоз	76	В. Кузнецов,	Б. Веданкев
	«Путь к коммунизму» яха колхоз	75	Ю. Зиборов,	В. Коржухов
	XX партсъезда цІерагІа колхоз	74	Р. Крылевская,	В. Никонов
	Ленина цІерагІа колхоз	68	Ш. Чилаев,	Ю. Ирбанев
	«Победа» яха колхоз	67	В. Тимофеев,	Н. Дороднов
	XIX партсъезда цІерагІа колхоз	62	А. Вачманов,	Н. Мулишев
	Орджоникидзе цІерагІа колхоз	47	А. Оздоев,	М. Дзейтов
	«Заветы Ильича» яха колхоз	36	М. Костоев,	М. Парижев
	Районе гІолла	71		
Малгобекски	«Луч» яха совхоз	92	А. Томов,	А. Крошко
	«Алханчуртский» совхоз	90	М. Чумаков,	М. Точиев
	«Кавказ» яха совхоз	67	М. Султыгов,	А. Герасименко
	М. Горьке цІерагІа совхоз	65	Х. Бузуртанов,	М. Боков
	«Малгобекский» совхоз	53	Ш. Аналов,	А. Даурбеков
	П. Ахриева цІерагІа совхоз	50	Х. Хасиев,	А. Гутаев
	Районе гІолла	68		

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

13 феврале хилар Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума заседани. Цига ладийгІар массехк министерства, ведомства, управлене кулгалхоша, хІаьта нигта Старопромысловски райисполкомо даьча РСФСР Лакхехьарча Совете, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совете, халкъа депутатий моттигашкарча Советийна деча хоржамашта кийчо яра деча балхех долча хоамашка. Белгалдаьккхар, культура, торговле, чурча гІулакхий министерствашка, бувзама производственно - технически управлене. «Грозэнерго» Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советерча общественни кхачан, «Грознефть» объединене болхлой Іалашбара управленеша, Старопромысловски райисполкомо белгал а даь кхоачалдеш хилар хоржамий кампани толаме кхоачашъяра хетадаь гІулакхаш.

Чакхдоахаш да хоржамий кампани тешшамеча а чІоагІа а бувзамца Іалашъяра дола гІулакхаш. Клубашка, культура цІеношка, библиотекашка деш латт хоржамий тематикана хетадаь гІулакхаш, вІашагІъеха салаІара сайреаш, тІема, къахьегама ветеранашца вІашагІбеттабалараш.

ТІанийцача соцам тІа министерствашт, управленеш, ведомствашт, Старопромысловски райисполкома декхарийла яьй Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо Советашка деш долча хоржамашта кийчо ярцеи уж толаме чакхдахарцеи дувзаденна деш дииза а ханаьха а къестадара тІадерзадаь дола гІулакхаш кхы де.

Заседане хьехар нигта СийлахЬ - боккхача Даймехкa тІем тІа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизара кийчо яра Малгобекски района халкъа депутатий Советашка беча балхах долча дешица.

КертагІдьхар, Малгобекски районерча халкъа депутатий Советашка, городa партийни организаце кулгал а деш, 1941 — 1945 шерашка хиннача СийлахЬ - боккхача Даймехка тІем тІа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизара дахa ма доагІара накъадахара тІаберзабаь хьдда бола организаторски политически болх беш хилар. Коталон цІейна кийчо ярен чакхдаккхарен дешашка хьежаб района халкъа депутатий города а юртий а Советий исполкомий заседанешка.

Котало яьккха 40 шу дизара еш йолта кийчонах массайолча моттигашка пайда ийбу халкъа депутатий Советаша наьха къахьегамен политически хьинар айдара. Москверча а республика а хьалха латтача предприятей, колхозий, совхозий коллективий тІахьехам тхьал а лаьца, Малгобекски района къахьегамхой хьинаре юкъебахаб «Коталон 40 шу дизара — 40 ударни кІира» яхача девизах лелача социалистически яхьа.

Юбилейна кийчо еча хана профсоюзни, комсомольски, кхыча общественни организацешца цхьана кхы а чІоагІагІа теркам тІаахийта йолаейнай халкъа депутатий Советаш, боахама органаш тІема-патриотически обороннo-массовни балха, къаьстта кагирхошта юкъе беча.

Культурно - просветительни учрежденей балхахоша хьинаре дакъа лоац «Коталонна, Салют!» яхача девизах чакхдоалаш долча самодеятельни художественни коллективий хьажара юкъе. Школашка, культура цІеношка, библиотекашка болх беш я 18 интернациональни доттагІала клуб. Хан-ханнахьа чакхдоах СийлахЬ - боккхача Даймехка тІема ветеранашца, производстве хьалха латтаранца вІашагІкхетараш, шер-шера хул района къахьегамхой болча хьоашалгІа бахка город Малгобек лораяьраш. Района школашка хьаю тІема сийлен музейш, комнаташ, уголокаш, Района школий дешархоша хьинаре дакъа лоац комсомольцашеи кагирхошеи советски халкъа революционни, тІема, къахьегама сийлен моттигашка гІолла еча Еррагсоквни похода юкъе.

Халкъа депутатий Советаша, боахама органаша, общественни организацеша чІоагІа теркам тІаухийт тІема ветеранашта, байначa тІемахой дезалашта, законодательства оттаяь льготаши кхыдараши царга дІакхоачийтий хьожаш тІахьожам лоаттабу.

Района советски органаша, ухаццІено лораяреи социальни Іалашони учреждениеша кхоачашду СийлахЬ - боккхача Даймехка тІема юкъе дакъалаьцараша, байнача тІемахой дезалашта ду медицински гІулакхаши социальни Іалашони дІахо тоаяра тІадерзадаь гІулакхаш.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо шийн соцам тІа халкъа депутатий Малгобекски городской Совета исполком декхарийла яьй къахьегамхой къахьегамен политически хьинар айдара, бахача наха патриотически интернациональни кхетам балара болх дІахо тоабара тІадерзадаь дола гІулакхаш де.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума заседане итогаш йир Нохч-ГІалгІай АССР халкъа депутатий моттигашкарча Советашта 1984 шера баьча организационни балха.

ХАЛКЪЕИ ПАРТЕИ ЦХЬОАГІО ЧІОАГІА Я

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАГАРА РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ДЕПУТАТАЛЛА КАНДИДАТАШ

ШЕВЕРДИНА Галина Ивановна

Галина Ивановна Шевердина 1957 шере яьй Краснодарски крайн Гиагински района Дондуковски станице. Къамах — эрсе, ВЛКСМ член я, образовани юкъера специальни я.

Къахьегама гІулакхаш 1976 шере дІадоладьд технически училища чаккхъьккхечул тІехьаьІа СССР 50 шу дизаре цІерагІча Грозненски химически заводе тІаьхьожама-бустама приборийн электрослесаралла. Ший професси хоьцача хана кареерзаьйй Галина Ивановнас. Белхацарча цІенача гІулакхашца, новкъосташте эшачюх сакхуеш, оарцагІйоалаш хиларца коллектива лоархІаш я из. 1980 шере балха йоллаше а чаккхьаьккхай Грозненски химико-технологически техникум.

1982 шере денз № 12 йолча цехе аппаратчицалла болх беш я Г. И. Шевердина. Кхеташ лелаю технологически процесс, дІаеннача режимана тІахьожам нийса лоаттабу, массехи балха моттиге болх бе Іомавенний. ВІаьтта кхаь шера социалистически яхье котъювлаш хьайоагІа, производственни хьокхамаш лаккхдарах цкъа санна дукхаза а поощрени яьй. Коммунистически къахьегама ударника цІи еннай цунна.

Г. И. Шевердинас болх беча цехо хана хьалхха кховчашъяьй цхьайтталагІча пятилетка дикь шере план, аракхеца продукци дика а йолаш.

СССР 50 шу дизаре цІерагІча Грозненски химзавода коллектив «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене хьалха летт. «ХІара балха дийхачьа — дисциплина тІехдикон хьедер дукхагІен хиннйтаяхаш девиз а йолаш лелаеча социалистически яхье инициатор я. Дикь шера план тІехкховчашъяьй цо. Паччахьалкхен дикала Знак йолча продукце дакъа 80 процент да. Толаме лел планал совгІа къакьегама овсарле лакхьяри продукци хьаярга дІадодер лохдари духьа лоттабу къовсам.

Галина Ивановнас общественни гІулакхашца цхьена тарбу производственни болх. Из—Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутат, цеха комсомольски организаце секретара заместитель, завода къонача специалистий совете член.

Хоржамашта хьалхарча СССР 50 шу дизаре цІерагІча Грозненски химзаводе болхлой, инженерно-технически болхлой, гІулакхерча нехха собрание массава рекъа а волаш РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттаьйй Галина Ивановна Шевердина.

Окружной хоржамий комиссе № 954 йолча Заводской хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат еш регистраци яьй Г. И. Шевердинена.

МАГОМЕДОВА Сацита Умаровна

Сацита Умаровна Магомедова 1957 шере яьй Нохч-ГІалгІай АССР Урус-Мартановски района ГІойтІа. Къамах — нохчо, ВЛКСМ член я, образовани юкъера я.

Ший къахьегама никъ дІаболабаьб 1976 шере «Солнечный» совхоза баьцадаарахи лелаеча бригада бригадира помощник йолаш. Хьаьнала болх барца, къахьегама чІоагІа гІера хиларца, производства дика вІаштІаьхьаккха зарца белгалъяьннай.

1980 шера бригадирелла хьоржо Сацита Умаровна. Из керта леттача бригадо производственни хьокхамаш лакхду. ЦхьайтталагІча пятилетка план 4 шере кхоачашъяьй бригадо. Пхе шере планегІа 4350 тонн кхеде дезаш доле баьцадаареш 4840 тонн кхедаьд.

«Солнечный» совхоз республике хьалха летта баьцадаараш лелаеча боахамах цаІ я. Баьцадаараш кхедара пхе шера план диь шера кхоачашъяьй боахамо.

С. У. Магомедовас хьинаре дакъа лоац общественни вахаре. Халкъа депутатий Урус-Мартановски районни Совета депутат, совхоза профкома член я. Общественни декхарех дика лоархІаю.

Урус-Мартановски района «Солнечный» совхоза болхлой, инженерно-технически болхлой, гІулакхерча нехха хоржамашта хьалхарча собрание массава рекъа а волаш РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттаьй.

Окружной хоржамий комиссе № 959 йолча Урус-Мартановски хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат еш регистраци яьй С. У. Магомедована.

ФОТЕЕВ Владимир Константинович

Владимир Константинович Фотеев 1935 шера ваь Куйбышевски областа городе Тольятте. Къамах — эрсе.

Образовани лакхора я: 1958 шера Московски авиационни технологически институт, 1974 шера — КПСС ЦК-ара Заочни лакхехьара партийни школа чаккхъьккхай.

Къахьегама гІулакхаш дІадоладьд 1958 шера городе Куйбышеве авиационни завода инженер-конструктор волаш. 1963 шера парте Куйбышевски горкома, цул тІехьагІа — Куйбышевски обкома аппарате партийни балха тІа воаккхийт. Промышленноста, организационно-партийни балха дешаьхка хьохаш хиннав. Городе Куйбышеве КПСС Железнодорожни райкома хьалхарча секретаралла харже хиннав. Парте Куйбышевски обкома промышленно-транспортни машиностроении отделий заведующалла болх баьб. Партийни балха тІа шерра белгалдаьлад цун дика гІулакхаш организаторски кхетамн.

1976 шера КПСС Центральни Комитета аппарате хьалчуенгав В. К. Фотеев — КПСС ЦК организационно - партийни балха Отдела инструктоалла, цига воркІ шера болх баьб.

1983 шера мае денз КПСС Куйбышевски обкома шоллагІа секретарь волаш болх баьб. 1984 шера моле парте Нохч - ГІалгІай обкома хьалхарча секретаралла харжав.

КІоарга, массе оагІондаьхара знеаш, производственни партийни балха опыт йолаш волча Владимир Константинович Фотеева оррагача участкашка сийлене лелабу шийх беннa тешам. Партийни принципиальности доагІар диэза хьаделхагем массаза в цхьена тераду цо кхе эшачох секкуш цар терко еш хиларца. Хьинаре дакъа лоац общественни балхаца. Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутат а Президиума член а ва.

Даьхено лаккха мах баьб Владимир Константинович Фотеева даьча гІулакхий: цунна еннай Къахьегама Цlеча Байракха орден, халкъий ДоттагІала орден, медалаш.

Владимир Константинович Фотеев — Коммунистически партен социалистически Даьхени тешама вoI.

Назрановски района ГІ. Ахриева цІерагІча «Элетроинструмент» яхача завода болхлой, инженерно - технически болхлой, гІулакхорча нахьа хоржамашта хьалхарча собране массава рекъа а волаш РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттаваьа Владимир Константинович Фотеев.

Окружной хоржамий комиссе № 957 йолча Назрановски хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат веш регистраци яьй В. К Фотеевна.

ЗАВГАЕВ Доку Гапурович

Доку Гапурович Завгаев 1940 шере ваь Нохч-ГІалгІай АССР Надтеречни района Беной-Юрта. Къамах — нохчо, 1966 шере денз КПСС член ва. 1966 шере Горски юртбоахаме институт чаккхьаьккхай, 1984 шере — КПСС ЦК-ара общественни Іилмай Академи, экономически Іилмай кандидат ва.

Къахьегама гІулакхаш дІадоладьд 1958 шера Надтеречни района Озерненски школе хьехархо волаш. 1962 шере денз боахаме балха тІа хул. Совхоза механик, кертера инженер, директор хиннав. 1971 шере Надтеречни райисполкома председателалла хержав. Цул тІехьагІа совхозий Нохч-ГІалгІай республикански объединене керте отт Д. Г. Завгаев. 1975 шере Нохч-ГІалгІай АССР юрта боахама министралла хьожвавь. Кулгелхо лаьрхІача грамотни специалист, дика организатор, доагІар дизае дІадехаши нехха терко еш шо хилар хьахьекхад.

1977 шере партийни балха тІа вахийтав Д. Г. Завгаев. КПСС Нохч-ГІалгІай обкома юртбоахаме отдела заведующелла болх баьб. 1978 шере КПСС Нохч-ГІалгІай обкома секретаралле, хІаьта 1983 шере шоллагІча секретаралла хержав.

Д. Г. Завгаева чІоагІа уйла тІайохийт республика агропромышленни комплекс дагІайоалаяре, халкъа боахама партийни кулгелдара формаши методаши эргайоахаш тоаяре, парте XXVI съездон цул тІехьагІа хиннача КПСС ЦК Пленумашен оттадаь декхараш кхоачашдар духьа дерригача халкъо лоаттабеча къовсаме республика кьахьогамхой теорически къахьегамех хьинар айдара. КІоарга знанеши опыти йолаш волча Д. Г. Завгаева хьадда практически новкъостал ду партийни комитеташтен юкхъанцарча партийни организацештен, балха тІа инициативни гІулакх корта болаш леладеши ва. Дени йоакхо ю кадраш кийчъярен кхеярен, республика партийно-боахама активе школене кулгелду.

Д. Г. Завгаева хьинаре дакъа лоац общественни вахаре, РСФСР-ен НГІАССР-ен Лакхехьарча Советий депутат ва.

Даьхенна хьалхашка дика хІамаш кхерагІдуаларах Д. Г. Завгаевна Къахьегама Цlеча Байракха ши орден, «Знак Почета» яха орден, медаль еннай.

Грозненски района «Атагинский» совхоза болхлой, гІулакхерча нехха хоржамашта хьалхарча собрание массава рекъа а волаш Доку Гапурович Завгаев РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттаваьа.

Окружной хоржамий комиссе № 955 йолча Грозненски юрта хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат веш регистраци яьй Д. Г. Завгаевна.

БОКОВ Хажбикар Хакяшевич

Хажбикар Хакяшевич Боков 1935 шера ваь Нохч-ГІалгІай АССР Малгобекски района СоагІопча эхархочун дезале. Къамах — гІалгІа. 1958 шере денз КПСС член ва, образовани лакхера а, КПСС ЦК-ара Заочни лакхара партийни школа чаккхъьккхай, исторически Іилмай кандидат ва.

Къахьегама гІулакхаш дІадоладьд 1955 шере Казахски ССР Павлодарски областа Максимо-Горьковски района Трофимовски юрта клубе заведующи волаш, гІишлон комсомольски организаце секретарь хиннав, цул тІехьагІа — комсомола Урлютюбски райкома инструктор.

1957 шера денз Нохч-ГІалгІай АССР-е болх бу Х. Х. Бокова. ВЛКСМ Назрановски райкома хьалхарча секретаралла, КПСС Назрановски райкома пропаганди агитацен отдела заведующелла болх баьб. 1960 шере КПСС Нохч-ГІалгІай обкома аппарате балха Іовоалаваьа. Политически дешара Цlен консультант, лекторски группа кулгалхо, цул тІехьагІа КПСС Нохч-ГІалгІай обкома юрта боахама йолча партийни органий отдела заведующе заместитель а тІакха заведующи а волаш болх баьб.

1965 шере КПСС Нохч-ГІалгІай обкома секретаралла харж Х. Х. Боков. Идеологически балхаца айзла вуззавенна волаш, цо дукха низ хьинари дІеттийнад республика къахьегамхош та коммунистически кхетам балара гІулакха. 1973 шера денз Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председателалла болх беш ва Х. Х. Боков. Даим терко ю цо халкъа депутатий Советий организационно - массови болх дІахо эргабоахаш тоабаре, боахамен социально - культурни гІирс хьалбара, къахьегамхошта коммунистически кхетам балара декхараш кхоачашдеча цар лоархІам лакхбара.

Х. Х. Бокова даим болх бу ший идейно-теоретически боарам лакхбара, ларкІа а воагІаш лоархІаш ва из республика партийни советски активена юкъе.

IX-гІа, X-гІа хержача РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла хийржав, 1967 шера денз — Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутат, из ва РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председателa заместитель, КПСС Нохч-ГІалгІай обкома бюро член.

КПСС XXV, XXVI съездий делегат хиннав.

Даьхенна дей гІулакхаш бахьан долаш Октябрьски Революце орден, Къахьегама Цlеча Байракха орден, халкъий ДоттагІала орден, «Знак Почета» яха орден, медалаш еннай Х. Х. Бокова.

Гудермесски локомотивни депо болхлой, инженерно-технически болхлой, гІулакхерча нехха хоржамашта хьалхарча собрано массава рекъа а волаш РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттаваьа Хажбикар Хакяшевич Боков.

Окружной хоржамий комиссе № 956 йолча Гудермесски хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат веш регистраци яьй Х. Х. Бокована.

ВИНОГРАДОВ Владимир Михайлович

Владимир Михайлович Виноградов 1921 шера ваь Украински ССР городе Винница. Къамах — эрсе. 1945 шера Д. И. Менделеева цІерагІйола Московски химико-технологически институт чаккхъьккхай, 1948 шере — арахьарча торговле Ерригсоюзни Академи. 1942 шера денз КПСС член.

1939 — 1944 шерашка Советски Эскара мугІарашка хиннав. Советски Эскара мугІарашка гІулакх даь ваьлачул тІехьагІа Московски химико-технологически институте цеха начальникалла, торгови представительства отдела начальникалла болх баьб, хІаьта цул тІехьагІа СССР торгпреда заместитель хиннав Англе.

1952 шере денз СССР арахьарча торговле Министерства бахтокхамеча гІулакхаш тІа хиннав.

1962 шера Япони СССР Чрезвычайни Полномочни посолалла хьожаву В. М. Виноградов. 1966 шере денз — СССР арахьа мехкашцарча гІулакхий министра заместитель. Цул тІехьагІа цхьа масседх шера Египте СССР Чрезвычайни Полномочни посолалла, Ирано къаьстача гІулакхашта посолалла, Чрезвычайни Полномочни посолалла болх баьб, хІаьта цул тІехьагІа 1982 шерага кхаччалца — Ирана Исламски Республике.

1982 шера денз В. М. Виноградов — РСФСР арахьа мехкашцарча гІулакхий министр, СССР арахьа мехкашцарча гІулакхий Министерства коллеги член.

Даьхено лаккха мах баьб Владимир Михайловичи Виноградова даьча гІулакхий: Ленина орден, Октябрьски Революце орден, Къахьегама Цlеча Байракха ши орден, халкъий ДоттагІала ши орден, медаль еннай цунна.

«Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода болхлой, инженерно-технически болхлой, гІулакхерча нехха хоржамашта хьалхарча собрание массава рекъа а волаш РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттаваьа Владимир Михайлович Виноградов.

Окружной хоржамий комиссе № 953 йолча Ленински хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат веш регистраци яьй В. М. Виноградовна.

КЕРИМОВ Муса Абдурахманович

Муса Абдурахманович Керимов 1938 шера ваь Нохч - ГІалгІай АССР Надтеречни района Беной - Юрта ахархочун дезале. Къамах — нохчо, 1964 шера денз КПСС член ва. Грозненски мехкдаьтта институт, КПСС ЦК-ара общественни Іилмай Академи чаккхъьккхай.

Къахьегама гІулакхаш дІадоладьд 1961 шере «Красный молот» яхача Грозненски машинашъеча завода слесарь - котельщик волаш. Цу шере а къона специалист хиларах тарра кхачан машинашъеча Аргунски заводе хьожаваьа, цига итт шера болх баьб завода инженер - конструктор а цул тІехьагІа директор а волаш. М. А. Керимова хьахьекхад ше къахьегам дукха безаш воле болхло, технически грамотни специалист хилар, хьинаре дакъа лаьцад керда промышленни предприяти дагІайоалаеча.

1971 шере КПСС Нохч - ГІалгІай обкома секретаралла харж. 1976 шера Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета председателалла вохийт.

Балха тІа доагІар дизза хьадехаш, корта бола гІулакхаш леладеш, нехха терко еш ва М. А. Керимов. Дукха къахьегам хьинари тІадохийт республика дІахо экономически социальни дегІайоалаяра, парте XXVI съезде цул тІехьагІа хиннача КПСС ЦК Пленумийн решенеш кхоачашъяра. М. А. Керимова хьинаре дакъа лоац общественни вахаре, РСФСР-ен НГІАССР-ен Лакхехьарча Советий депутат, КПСС Нохч-ГІалгІай обкома бюро член ва.

Муса Абдурахманович Керимовна Къахьегама Цlеча Байракха ши орден, «Знак Почета» яха орден, медаль еннай.

Шалински района «Пищемаш» яхача Аргунски завода болхлой, инженерно - технически болхлой, гІулакхерча нехха хоржамашта хьалхарча собрание массава рекъа а волаш РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттаваьа Муса Абдурахманович Керимов.

Окружной хоржамий комиссе № 960 йолча Шалински хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат веш регистраци яьй М. А. Керимовна.

КРЮЧКОВА Галина Семеновна

Галина Семеновна Крючкова 1960 шера яьй Нохч - ГІалгІай АССР Грозненски района Ильински станице. Къамах — эрсе, ВЛКСМ член я, образовани юкъера я.

1979 шера денз 1982 шерага кхаччалца Грозненски района «Ильинский» яхача совхоза доярнаалла болх баьб. 1982 шера денз Наурски района «Красное знамя» яхача колхоза шурий комплексе доярка я.

Г. С. Крючковас хьахьекхад ше хьаьналон инициативни болхло хилар. Ше ма ярра кераерзаьй ший специальность. Профессиональни знанеш кІоарга хиларо, ший къахьегам бахтокхам ватташ лелаберо йиш хулийт цунга шерра шера планови заданеши тІенйца социалистически декхараши кхоачашде. Масала, 1983 шера хІара кхоабеча ІаттагІара планегІа 2650 а социалистически декхарегІа 2700 а килограмм шура яккха езача метта, 2915 килограмм яьккхай цо, хІаьта 1984 шера кхы а лакхагІа да уж хьокхамаш.Цу цхьан хенна цо Іалашду хІара шере дерригІа Іаьсий метте хуга. Балха хьокхамаш даим лакхду Галина Семеновна Крючковас болх беча «Красное знамя» яхача колхоза бІарччача шурий комплексо. Уьз тІаьхьарча дикь шера шура яккхара план 110 процента социалистически декхараш 108 процента кхоачашъяьй комплексо. Карарча пятилетка дикь шера план паччахьалкхенга дулх доккара 100 процента шура йоккхара 100,2 процента кхоачашъяьй колхозо.

Г. С. Крючковас общественни балхаца толаме цхьена тарду къахьегама гІулакхаш. Из — ВЛКСМ Наурски райкома член, агитатор. Галина Семеновна ларкІа а йоагІаш лоархІаш я къахьегама коллектива а комсомольски актива юкъе а.

Наурски района «Красное знамя» яхача колхоза колхозхой хоржамашта хьалхарча собрание массава рекъа а волаш РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттаьй Галина Семеновна Крючкова.

Окружной хоржамий комиссе № 958 йолча Наурски хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат еш регистраци яьй Г. С. Крючковане.

«НОХЧ-ГIАЛГIАН АССР IИЛМАН ТЕХНИКАН ЗАСЛУЖЕННИ ДЕЯТЕЛЬ» ЯХА СИЙЛАХЬА ЦIЕ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Дуккхача шерашка беркате тохнама болх барах, Iилманна карагIдувлараш республика юртбоахама производства юкъехкахьарах «Нохч-ГIалгIай Iилман техникан заслуженни деятель» яха сийлахьа цIи лойла:

Анчербак Иван Моисеевича — Iилман балха Нохч-ГIалгIай республиканеки пачхахьалкхен юртбоахама опытни станце директора заместитела, юртбоахама Iилмай кандидата;

Цуров Али Махеевича — Нохч-ГIалгIай республиканск пачхахьалкхен юртбоахама опытни станце лаьтта леладара отдела заведующена, юртбоахама Iилмай кандидата.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1985 шера 13 февраль.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

«Хьалха латта» опыт республика юртбоахама производстве йоаркаеши юкъехкухьаши дуккхача шерашка берките болх барахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Джамбулатова Лидия Хасбулатовнана — Нохч-ГIалгIай республиканскни пачхахьалкхен юртбоахама опытни станце йоккхагIйолча Iилман болхлочоа;

Шедакин Александр Ивановича — Нохч-ГIалгIай республиканскн пачхахьалкхен юртбоахама опытни станце комсаш леларе отдела заведующена;

Сембиев Суип Хасановича — Нохч-ГIалгIай республиканскн пачхахьалкхен юртбоахама опытни станце воккхагIйолча Iилман болхлочоа;

Никитин Анатолий Дмитриевича — «Гикаловское» яхача Нохч-ГIалгIай производствени объединене люцерна ти даккхара керттерча агронома;

Цароев Хож-Вагаудин Юсуповича — Нохч-ГIалгIай республиканскн пачхахьалкхен опытни станце директора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1985 шера 13 февраль.

ХЬАЛХАЛАТТА ОПЫТ—МАССАНЕНА

КОМСАШ ДУКХАГIА ХИЛИЙТА ЕЗА

Хiана дуккъал дIаоалаургда сога: але шу хьалха тхе совхозе гектарницай болем бIашегIболла болабеннача тхьне со тешаш ядар цу гIуллакхо болх тоабе боахама гIо дергда аьнна. ГIанаш а ца гуш, оасаро хьалйихкъама ярий тха комсий бецамош. Кхьача тайпара хила йиш а ярий на, нагахьа санна комсашта деш цхьаккха гIуллакх ца хилча? Лаьтта тIайсача удобренешен дийхкача тIаоек оасар кхы а чIоагIагIа хьоа ма дорий.

Халкъо оалаш да: «Сагото къахьаче — кхоний валенн». Иштта нийсделар гIуллакх тха плантацешка: оасар лекх а денна, комсий гаьнел кетта девлар. ТIаккха комсашта кулече лазараште — мальдыю, гроздевой листовертка, кхычарна — дукъала химикаташ етта вIаштIехьделацар. ХIаьта из бахьан долаш кхы а кIеалъюсар комсий гаьнаш. Геттара кIезига яр чукхиаьа комсаш, цунга хьежжа лохделор болхлой алапеш, наьха безам ийккар белхах. Доладелар тха лаьтта комсаш дика хулаш дац кха хабараш а. Цу дерригено уйлех бехкабора нах.

Хувцадала доладелар гIуллакх але шу хьелха. Керда директор вера совхозе. Из вар Тимирязевски юртбоахама академи а йаккха йаккха опыт а йолаш воле А. Шундулаев. Директоро могадир тхоца иттех кхалсага, комсаш лелаеча балха даха, болх дезала подряда методагIа а бац, веира аьнча хIаране лелае кхоаккха гектар комсаш дIа а эцаш. Эггара хьалхе раьзаъ хилер из хIама де Юсупова Зулпа, Ахмарова Табарик, Заиева Халипат, со, кхы массехк дукха бераш дола сесаг.

ДIадоаладелар болх бе. БIарччана гуралье хIара дакхна дир оаха оасар. Болх сихха дIебодацар. Комсашта бIаракъажа а хало дар, геттара эсала яр гаьнилгаш, комсий гайдолгаш лезао а долаш дар. Оаxои лелаеча гIулахх хургдац аьнча хетадора, балхара дIадовла безам дулар. ХIаьта а хIара денна балха ухар. Комсий мугIараш гучадаьлча механизатораш беьхкар тхона гIоина. ТIаккха тха а бIаргаш сийрдадьаьлар.

Трактористаш дакъххIача агрегаташца обработка йора комсашта, гербицидаш еттар. Оаха а Iодахкецар цалаш. Тхоца дуккхача хила плантацеш тIа болх бир тха доккхагIа долча берекаъ, моаршоа, кхыметтел гаргарча наха а. 1978 шера хаьнкхьа дIакъайлар оаха комсаш, комсий гаьнаш кIезиг - дукха метта а йоалаь.

Дуккхача моттигашка нийлха яр плантацешта. А. Шундулаева мога а дай, оаха лаьрхIар аьсса моттигаш керда саженцаш ца а йоггIаш, комсий сьрргаш лаьтта Iо а дехкаш дарне тIера дегIаудача сьрганица хьалйиза. Ишта хIама дир оаха? Из дир керда дIагIа комсаш 3—4 шу даьлча мара ца латача, комсий сьрргаш тIера хьалъкараш цу шерре а латацдаь.

БIарччанне Iай ремонт йир оаха шпалераша — кердаена бIоагIнилгаш хувцар. Хьадаче механизаторга метта кхьбер тхар. Из болх бешше дошер, лахйора говзал. Механизаторараш кIера гектара кхонкха центнер йолаш удобренеш тIайсар. Оаш чудуйташ хий диваьр.

Йоккхуче кхы а чIоагIагIа бе доладелар тхо болх: комсаш хьайийлар, еIар, шпалерех хьайийтхар. ДIехобихьар оасарцере къовсам — на геттара дукха дар. Цхьан юххьера дIа а йолаенне плантацена оасар деш чаккхьелча, оасар дьнча юха тIадоалер оасар. ТIаьхьа йоархI дIаяхкха мара езаций, тIехьадекха йиш йолаш мичад сов дIаьхденнача комсий сьрогий йоаткьаш дIатедар а. Дувцаре а йоацаш дукха дар де дезаш хиина белхаш.

Дукха болх бора механизатораш а. Цар комсий мугIараша юкъе обработка йора, ядохимикаташ еттар, хинна йоаа хий дахка сеть йоахкар. Цхьабакъда, хьалхарча хьункъамо гIаддигензар тхо, кхьметтел массанел дикагIа болх баьча Юсупова Зулпайна а, геттара тIара 17 центнер мара ялензар комсаш. Кхетадаш да, лоха дар еленеш а.

Амма дац балхаш дукха дар, цудухьа кхыча балха даха а лацар. ХIаьта А. Шундулаев а вар, цхьаьнха шера болх бе, доаргдац оаш кьегакъе кхаш. Цунах тхо тешар. Из нийса а хиннадар. 1980 шера дена лакхбале болабелар хьункъам. Дика дегIаудача комсашьа бIарг кхаьстар. 400 сомага кхача даьлар елапеш. Дика йора тхоне моральни поощрени а.

Лоацца аьлча, дика тоаелар совхоза комсий плантацеш. Комсаш йоххера печчахьалкхен план кхоачашъе болабелар боахам. Кхы а дукха да тха балхах дувца, хIаьта а дукхьал чаккхдаьниеча шера итогах мара дувцергдац за.

Диллe хьалха латташ хьайоагIаш а тха Юсупова Зулпа. Вокх гектаринкаша а во бац тха болх, амма Зулпайца нийсвала могаш цхьаккха сог вац. Дахча шера сай нешал тола перхIаш яр со, сра дика яр са участка тIе хинне комсаш: кIотарган дикка дегIаьххаар, гайдолгаш дукха дар. Дерриге гIуленх дикагIча хана а дика а деьдар.

Хьункъам а дика бар — хIара гектара тIара 178 центнер яьлар участка тIара. Дукха хестайир со. Лекха дар сона къахьегамах деннар а. Премии а елар. Сийлен грамота цаI енна а Iензар. Амма Зулпайла тIехьале магиизар сона, цунна 200,7 центнер яьлар хIара гектара тIара. Са цунца нийсъенна еца а, сона геттара дика тет цо иштте толам баьнкта. Амма эх дIехо а лелаергъя оаха. Дика дар кхьчар толаеш а. Дукха ба тха 68 центнерел тIехбоалаш хьункъам чубена гектарникаш, планови заданеш шоаза тIехкхоачаш а еш. Уж ба Мунаева Хьава, Исмаилова Iиса, Самбиева Тамара, Батукаева Намабат, Мескиева Пирдос, Дакаева Зерган, Байтаева Шема, Загаева Марха, Элисханова Iаси, Малика, Зебо, Загаева Халипат, Мадиева Айна, Ахмарова Табарик, Альтемирова Моша. Цо кьахьонх боккъонца бола комсаш лелаю говзанчаш тха хьалхина кхилар. Цудухьа хIара гектара тIара 93 центнер комсаш яьлар тха совхозе дIадахача шера. ХIаьта из цаIи ахи план ма йий. Лекхделар мехка кхечан программе кхоачашъеча оаха лаьца данъа.

ХIана укх сахьате Котолои 40 шу дизара сийне къахьегама вахте латт тхо. КПСС XXVII съезда даха ма доагIара накъадахара къовсам лоеттабу. ХIаравар дага ва тхоах деррига халкъа ЦIайна цаьй къахьегама совгIат кийчде.

ЗАНАЕВА Кока,
«Надтеречный» совхозе комсаш лелвер.

ХОРЖАМАШКАРА ХОРЖАМАШКА

КХОАНЕН УЙЛА А ЕШ

ТIеххьара хоржамаш хиначул тIехьагIа чаккхьлинача юкъа доь гIоздохе дукха а хувцамаш хиннад Назране. Городе хьадлаьд моттигерча Совета доалахьа дола 110 квартира йола нех чубахъ цIа, кхо тика, хьанийлай елтенен бувзама отделени. «Чечингсельстрой» треста чуйоагIача ПМК-432 подрядии организаце коллективо хьалъе болаьй почтамт, дукхи балхаш дала г. Назрань тоаеш, хозьеш. Московски улицагIа бола инкъ гоабаьб, трикотажни фабрикера больниши комплексага кхаччалце бода никъ баьб, асфальт а бул даш, ЖагIа билла гоальй Вокзальни переулок, дукха балхаш дальд цхьоалагIа микрорайон тоаеш, кIоагаши ораши дIадоахаш. Цу дерригнех а тха дIадахад 633 эзар сом совгIа ахча. Укх тIеххьарча хана дукхагIа хьалдеш латт бахача наха шоай доалахьара цIеноош. Из кхетадеш а да, хIана аьлча, тоаенний цар тарошаш, бIаьхегIа бах уж, йиза я цIен ченаш. ПятилетIа йолаелча денз бIаь совгIа цIа хьалдаьд наха шоай чотагIа, бархI эзар совгIа квадратни метр майда дIа а лоацаш.

Бакъда, цу даькъе депутатийн города еррига общественностен керттера декхар сенах латт аьлча, из латт Горсовета бокъо а ца луш наха цIеноош хьалду моттигаш ца хилийтара тIахьожам лоаттабарах. ГIулакх кхьча тайпара хила а йиш яц. Шоай доалахьа йола цIеноош типовой хьисапе хьалде дезаш хиларах бола кхетам бIара болх деррагIа бе беза городе бахача нахана. Уж дешаш хьаддаш тIехьа тIайоагIача хинна лаьрхIаш къестадé дезаш халар шеко йоацаш да. ХIаьта уж цхьаца болчар шоашта бакъахьа хеттача моттигеи тилоаш проекташ йоацаш хьалдеш йола моттигаш тхацига нийслуш я.

Моттигерча Совета балансе долча цIеношта капитальни ремонт яра хIара шера хьежаду 70 эзар совгIа сомага кхоача ахча. Бакъда, хIана а дукха летъ дуккхаза вIашнIардаьча цIеношка баха нах. Массиалхьа дальдац цIеношка хьагIахьара дола паькъеш, доагIача тайпара тоабаьбаш хинпровосуй, канализаце, электрически сетей болх. Цох керттерча даькъе бехке а коммуникацеш доагIача техническа хьале хилийтира хьадеча балхий бовзаь а дакъала а лертIа тIехьожам ца лоаттабеш йола «Межрайводоканал» яхеп вадаанию — коммунальни болхамел управлени. Городеной водохранилища берхаш бистош чIоагIъара балхашка дIадахийта лаьрхIача ахчах а найда ийнабац дIадахача шера. Цу гIулакхна хьожаль хинначе 28 эзар сомах РСУ-с дIадаьхийтар дац иттагIа дакъа хидлад дар мара. Тахан дега цатоам а болаш белгалдоах оаха город тоаль хозьяра хоржархоша тийяна наказаш дерригаш а кхоачашдаь ца хилар. Ала деза, городской Совета исполкома, города депутатски активо хоржархой наказаш кхоачашдара эсала тертю яьа кулгалхошкара шоар доагIача тайпара хьадийха ца хилар а. Цуп тешал деш да кхо наказ — Ленина цIерагIа улица тоаир, Калинина цIерагIен Ингушски улицаш тIа сердал дIатIайнтари, сецача моттигашка павильонаш хьал а еш, го тувсаш автобус леларгIола гIулакх вIаштIехьдаккхари — кхоачашдаьдоаннига. Цу гIулакха бехке ба ДРСУ, Гортеплоэнергосета, ПУЖКХ кулгалхой. Городе бахача наькадехараш, хоржархой наказаш кхоачашдари де дезар белгал а доахаш шоай болх цар вIаштIехь ца баккхарах хьахиаш из.

Дега вас хуле а белгал цадьаикхача дерган Горсовета депутатски активо ший багIа тIа цхьаьца леларлоаш нелийта хиларах, дIадохача шера массайолча производственни коллективаша толам къахьейга ца хилар а. Керттерча даькъе балха нийзех, машинехи оборудованешн боагIаш бола ханда ца нийбар бахьан долаш шоай планехи тIайнцача социалистически декхарехи доархIаьши трикотажни фабрика, РайПО коллективаш. Ишта, масала, 420 эзар сома моахьи продукци кIезагагIа арахийнай соахна Назрановски трикотажни фабрика коллективо планагIа архкеда сэац хинначунца нийсдича.

АТП болха тIа хIаьз а нийслуш да тайп-тайпара кхоачамбоацараш, ледарлоаш. Каст-каста хул городской транспорт лелара графикаш телхаю моттигаш. Къаьстта салоIача денош а телхаеш. Цу гIулакхо чIоагIа дега вас ю наха, цудухьа городской транспорта болх тоабара дешаш халданза шоай теркама юкъе моттиге лоаттадé а доагIача тайпара къестаде а деза депутатски активо.

Оаза дика кхетаду наха кхетам балара болх комплексно бе безаш долга. Цу гIулакха культурни учреждениш оарцагIъяха сийлга. Городе тахан да доккха культура цхьа Ца, кхоъ библиотеки. Цар доархIаш геттара айбеннаб хоржамаш деча наьна.

Царна накъадолхаш чакхнохача собранешка, совещанешка вIашагIкхетарашка керда наналаш тел хоржархоша горсовета депутаталли кандидаташ оттабьна. «Электроинструмент» завода производства хьалха латтарашта Н. Султыговайна, М. Эсмурзиевий, трикотажни фабрика болхлошта Ф. Комурзоевайна, Хl. Медовайна, Р. Аьзигоевайна, АТП водителя С. Картоевна, кхычарна. Хоржамаш хургдолча денга цин бетта планаш кхоачашъе дош деннад города дуккхача производственни коллективаша.

С. МУЦОЛЬГОВ,
Назрановски горисполкома председатель.

ЦIагIа къахьегара волча Грозненски комбинате хьалхалаттачарех ба цхьоалагIча хIамаш тегача цеха болхлой. Цар дика тIеххьоачишъяй лиъарь бетта план Белгалбаьна дика къахьегаш ба цига бараъкъаш доахар Баркинхоева Iайшети, хIамаш тега мотористка Исаева Зидаги. Шоаш хьаеш йола продукци дикеи тIехдикеи мара хилийтаи цар.

СУРТА ТIА: баркъаш доахар I. Баркинхоева, хIамаш тега мотористка З. Исаева.

Н. ПЛИЕВА сурт.

Говзанчаш

«Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа Котало яьккха 40 шу дизара даха ма доагIара накъа гIо!» Из дениз а йолаш творчески болх беш ба «Чечингстройтранс» объединене рационализатораш. Рацпредложенеш балха юкъейоалаера пхе шера план укхаза лаьрхIад 15 апреле кхоачаш а яь, цох хьахулаш йола экономически эффект 200 эзар сомага дIакхоачае.

Объединене профкомо, комсомола комитето администрацеца цхьана соахка пхеза конкурсаш яй цехашка, отделашка, автобоахамашка диаагIйола рационализаторски предложени хьал лу хьожац. Лакха я цу мероприятей реаультат.

Юкъарча гIулакха дикка доккха дакъа юкъехкухьаш ба рационализатораш: воккхагIвола инженер А. Сиротенко, № 1 йолча АТХ мехмастеребкей начальник Н. Берлянов, автослесарь А. Алисултанов.

К. ШАПАЕВ.

Доазол дехьара

Американски полице къиза Iаэап ду Рейгана администраце чакхйоахача, ЮАР апартеида зуламеча режимаца «цхьана конструктивни гIулакхаш леладара» политикана дукхьалбувларашта. Информационни агентстваша деча хоамегIа, «порядкага хьожаргаша» американски столице лаьцав ЮАР посольства здание хьалхашка хиначa дуккхача наьха демонстраце дакъа лаьцачарех 98 саг.

«Трансафрика» яхача общественни организаце вйнало баьча хоамагIа, Вашингтонаи Преторенеи юкъера экономически тIемеи бувзамаш чIоагIдара дукхьаларча протеста манифестацеш хиначa США 17 городе дIабахача шин бетта полице лаьца а лаьца, нибахте белла 1000 совгIа саг.

СУРТА ТIА: лийцарашта юкъе — вовзаш вола вийдалархо Гарри Белафонте.

АП—ТАСС телефото.

Капитала дунен тIа

Iехадаъ ноахал

Вашингтоне каст - каста хозаш да «бераш пай кхоане я» яхаш дола къамьлаш. Хетадала тарлу, американски администраце керттера йоахо еш дола хIама кхуви йоагIа тIехье я, аьна.

Бокъонца баккъа эггара бIаьхегIа болча капиталистически мехка бераш материально Iалашдаь меттел, ираз долаш, цхьаккха цатоамаш халонаш йоацаш а хила дезар аьнна хеталуш хилар. Амма уккхаза гIулакх вIалла тара а дац цунна. Факташа бокъонца теша а веш хьагойт, кхуви йоагIача тIехьен гIулакхашта американски Iаьдалаш башха сагота ца хилар. Долчча бесса аьлча, кхыча тайпара лархIа йиш йолаш дий иа хIама: нагахьа санна США юкъера школа яьккхараш цхьаккха хIама ховш ца хилча. ЦIа хозача американски социолога Дж. Гэллапа дашеех, «юкъера образовани хиларах дола аттестат а долаш болча кагийча нахахи мехкарехи 34 процент совгIа бараш практически е функционально дешаза дуе». «ЗIамига саг. — «Ю. С. ньюс энд Уорлд рипорт» тешалагIа, — Нью-Йорке паха саг, метрю тIа ха лоархIа из еш моттигаш дукха хул. хIана аьлча... станцей цIераш ешалац» Миштта Iомадо йиш я дешар, нагахьа санна английски мотт хьехаш йолча хьехархочо классни ул. тIа укх тайпара йоазош деш моттигаш кIезига ца хилча: «Сибар — зацпл»? Дуккхьал Нью-Йорк яхача штаташка ва компетентни а вола практиковать деш вола 17 эзар хьехархо.

Цецвала хIама дац. США бахача нахах дукха хIама ца эшшаш иттлагIа дакъа деша а ладе а ца ховш хилар. США бахьча испански мотт лебеча гражданех 56 процент ба йоазув ца ховш лерхIаш бараш, 44 процент нетраш а санна, хIай бараш 16 процент мара боацача. ХIара шера дешара хьадувал цхьан миллионага кхоачаш дола бераш. Боккъалдар аьлча, «цхьаккха хIама ца хар — из низ».

Фуд НТР бIаьшерене квалификаци эшаш боацача балхали, из а, нагахьа санна норабоагIе, геттара кьеча вахарали совгIа йоазув ца ховш волча сагага кхоачаргдар. ХIаьта дай-ноанол бе болх боадаш биcача, дезал кхоабараш бераш хулаш моттигаш каст-каста ма нийслой. 1923 шерре а хиннар США лакхехьарча суло берий къахьегама эксплуатаци яра доазув оттадеш хина федеральни закон, дакъ кха бахьан а футтарбара тара дар, цу тайпарча закона кхуви боагIарий бокъонаш та доазув хIттаду аьнна. Цу тайпарча неэуитски формулировка тIоIнлатIадаьнхар дерриге а. Дийцарашиа диллача, боацача маьхах шоашиа дулуш боаца, шоа бохабеш бола бIеха болх барна «шоай гражданскии бокъонаш кхоачашъеш хиннай» США къонача гражданаша. ХIаьта цхьа дош а дац оалаш, кхетадеш да шоаш бераш хиларах тарра къахьегамах долча законех, профсоюзех е социальни страхованех цIенига хIама ховш уж хиларагI баьча балхах тела мах лоха хилар, цар цхьаккха бокъо цахилар, уж «социальни бунт» е гIерташ цахилар бихьан долаш берий къахьегам капитала гIойленна хиларах. ДукхагIа долча даькъе юртабоахама балхаш деча, госгиницашка, мотелашка, автомобилаш юлача, улицаш цIенъеча, кх. дI. пайда ийбу берий къахьегамах. ХIаьта «Америка кхоане» йола бераш, цу тайпара йола «университеташ» а яьхе, шоаш дунен тIа мел йоаккхача хана къе я йоча хьале а хул.

ХIаьта иштта хила езаш я цар берий кхел а. ХIана аьлча, вахар цу тайпара хилча, из хIама ца ховш хилар бахьан долаш бокъонаш йоа сага. ХIаьта бокъо ца хиларо къел тIаяхь. ХIанз укх сахьате 4.5 миллион бер да капиталистически дуненна бола «хьоихам» болча США дизлаца даа хIама доацаш. 9 миллион да кIалбисарашта тIо деш болча организацешна луча хIамилгах дахаш, 1 миллион бер да болх ца бича ца доалаш а 7 шу даьлча денз болх беш а.

Социальни нийсхо ца хилар, бокъо йоацар, къел бахьан долаш юкъедоагIа нишаш делга. Американски вахара образ белгалъеш долча гIулакхех цаI а кинна дIаэтта дола низаш дар шерра хьахьокхаш да телеэкрана тIа. Нах боаберехи садистехи хул суперменаш. ХIаьта кхувшбоагIараш, шоашта безабена телесериалий турпалаш санна хила а гIерташ, вIашагIбеттагу бандаш а еш, могаю низа культ, наркоманин хул. ХIаьта средстваш лехара къоалаш ду, низагIа хIамаш хьохь. ДукхагIча даьнъе, хьалхара къоал гучадоал. Уж хила гIийрта суперменаш а ца хулаш, вахаро даькъала баьха, тахане йоаца, кхоанега бола никъ шоаш леладаьраша биихка бола нах хул.

ДаьгIара воIагIа а долаш дола йоазув цахар, къел, хала къахьегам, бокъо цахилар—уж деррига цхьана хьанийцача царел массанел йоккхагIа доакъазал я американски бизнеса эггара чIоагIагIа дегIадоагIаш дола дакъа — бераш порнографи. Кхыметтал буржуазни морало а эхь дайнеи аморальнии лоархIаш дола хIама да из, Амма дерриге ахчах дохкаш эцаш долча моттиге цу наьнкъаца дуькъ Iоадеш бирашта йола фигови листок сенна хIама мара дац мораль яхар-м.

Дуккхьал США чуть доакх хIама лeладеш бараша бераша дакъа а лоацаш долча порнографически фильмашта прокат яра, къайлагIча берий проституце, кагий бераш херцахьа дахара специализаци еш йола «дезалий пансионаш» оалаш яраш леладра накъаца 1 миллиард совгIа доллар. Ала йиш йолаш дац, селла бIехача наькъаца бIаьхий хулаш болча цу тайпарча хIама лелалурашта дукхьала американски феминa къовсам лоаттабац аьнна. Общественни динен организацеш а я цу социальни уна дукхьала йовла гIерташ. Амма бокъонца лаьрхIача, правови а общественно - религиозни а организацей яко бац цхьаккха хIама де. Цкъа-дале, «дезалий пансионаташ» «телефонаца хьеха йиш йолаш йола йинIнгашн» йолаш хилар ховш да дуккхьал довзаш долча бахьанех шоаш самукъадаккха ухаш йола моттигаш наха дIайовзийта раьза боацача лаьрххIача клиенташта. ШозлагIа - дале, бокъонаш лораеш йола органаш нийца я, вешта аьлча цу бизнеса юкъе дакъа лоацаш я. ТIеххьара а, порнофильмаш кийчдаьраш суде бала белча гучадаьлар, цу «шоай мукъехьа болча предпринимателаша» леладу гIулакхаш кепайоазон паргIатон гаранти луш йолча США конституцена яьча хьалхарча поправкага хьежжа леладаь хилар. Пародоксальни ситуаци отт: нагахьа санна уж гIалаташ леладераша порнопродукцена кепаетта бокъо ца лой, цо толхаю кепайоазон паргIатон принцип. ХIаьта царна из бокъо елча цо, толхаю общества моральни кIийле.

Ханаш а ираваш а хувцалу яьхад Цицерона, Римски импере праваш телхаргхиларах са а кхуви. ХIаьта, ховш долчча тайпара, гIалат а ваьнкаваш. Дукха хIама цахарца, наркоманеца, бераша деча зуламашца цхьана берий порнографи хестаяр американски вахара образе дилла долаш дола хIама хинначе хьалашка, кхуви йоагIача тIехьен йоакхо еш хилара хьакъехьа американски администраце дувцараш лаьрхIа нах Iехабар деце а моттайта леладеш хIама да.

Г. РУСЛАНОВ,
(АПН).

«БИЦБЕННАБ...»

Электричество... Мала варгва цун хом баь, из еццаре мишта хургдар вай вахар? Барзкъа тохаш йола аьшк, хьажка телевизор, йоагIа лампа, массагI да уж цо вайна лураш. Дуккхаза оалаш хезад сона боккхийча наха: хий ах боахам ба, аьле. Хий ах боахам бале, вож ах боахам электричество я ала мегарда майрра. Цхьабакъда, электричество иштта боккха лоархIам болаш хилар каст-каста дицду вайна, цун хьурмат а кхом а бац, эшача а ца эшача а йоаю. Цун тешал деш дукха масалаш доаладе йиш я.

Укх деношка Сунженски районе нийсвелар со, чIоагIа безам хилар моттигерча наькъа электричествох йола уйла йовза. Карабулакерча № 2 йолча юкъерча школа директора В. Д. Суянова дувцачох цар геттара боккха болх чакхбоаких дешархошта а хьехархошта а юкъе электричество зехьа ца йоаяра, кхоаре хьакъехьа дувцаш. Коридорашка лампаш йоагаш моттиг яцар, къайга деннача денно сийрдальчачo дукхагIйолча классашка а дIайоаьй уж. Бакъда, массаболча хьехархой леташка хинна цар электричествох хьурмат а деш пайда эцара уйла.

2 «б» классе чухьежаш ба сийрда малх, хIаьта а делкъинга лотаьъ лампаш а йолаш, ший урок дIахьош я хьехархо Н. И. Халина.

— Ламнай сердал эший йоаьна тахана дар санна сийрда деннача дийнахьа? — хетт аз цунга.

Шаьхха урагIхьож хьехархо са хаттарах кхийте.

— Эшаш, бицъенна йисаяр со, — йоах цо.

Спортзала тIехьахьа боккха чIега улл, баьъла, цу чура лампаш дIайоае биц беннабой хьажа безам хилар. Нийl хьайийлача бIаргадайнар укх тайпара дар. Раздевалкашка выключатель ялаш, тоже ийн сайрг шоайла вIашагIхеттаб. Из фу яхилта да аьлча, укх чу йоага лампаш деши-буси дIа ца йоаеш я яхилта за. Цхьаккха пайда а боаеш электричество иштта зехьа йоаю цхьа выключатель дIа ца йоллярах. Цу гIулакхана уйла йоацилга да ца аьлча, фу ерга йох.

Спортивни инвентарь чу латтача кIалга чу дIачуваьлча хьалхе хилар а дийдеш хIама дайра сона. Физрука А. Бугаева хьа а сна Iоотталйй цу чу кулкара хьаьнь. цIелг санна сома спираль чуула плитка.

— Шийла я укх чу. — дувц цо.

Школа директора ма алдара электроэнерги кхоарах боккха бола бечох гIара дий гIулакх? ВIалла тара а дац. Дешархой бехкагIа йоагаш цхьа лампа яцар школе, бехке бараш хьехархой шоаш бар. МалагIа масал гойт цар шоай дешархошта?

Карабулакерча бувзама отделене чуваьлча дукха пах бе. Цхьабакъда, царех цхьаьнне а дIахьайда дIайоаьнац, уж йоацаш а сийрдача хIагIа йоага лампаш.

— Сийрда я укх чу, лампаш вIалла эшаш а яц тхона, дIайоае дицденалар тхона — бехказа юкъл бувзама отделене болхло О. Иванова. Бехказа валар пайда бий цеяа йоаль электроэнерги мох юха меттаюттарг эшачай.

Иштта вIалла эшаш йоацдаще делкъа хана лампаш а сега бола беш яр Карабулакерча рудай йоацача гIишлон материалий завода секретаь Фаргиева, шигарча № 55 йолча аптека кассир Кравченко. ХIаьта Карабулакерча библиотека болхлой лампаш а сета, уж кхьача сага а дIа зи йоаийла аьлча санна чIега а техи дIабалабар.

Хетаду цхьаьца лампа ца эшшаш а йоагар аьнна фу дьле. Цхьабакъда, хIара цIагIа, предприяте, учреждене йоагараш Iолаьрхацча нарех цаI хинна а ца Iеш, гIаьш элараш хул. Цох доала зе мелд дувца дезаш а дац аьнна хетт. ХIаьта а цхьа масал доаладергда аз. ДIабахача январь бетта Сунженски бувзама ухла йоагIача соаIа 5 эзар киловатт-сахьат электроэнерги йоальй. Из дакх дIа ца йоаеш ютача лампаех, йовхала плиташ лелаярах, кхом а ца беш кхьча тайпара электричество йоаярах хьахулар.

ХIара дийнахьа телевизор чу, радио чу, газеташ тIа дувцаш да цхьаккха а вицала бокъо йоаца электричество кхоара доиг.

С. АРЧАКОВ.

Письмош

ЛОРАДЕ ЦАР СИЙ

Сийлахь боккхачу Даймехка тlем тlа вай тахана сийрда вахар бахьан шоай синош дlадениарш цlанкха биццургбац. Уж биццург ца хилара масал да тlакхуаш йолча тlехьенна цар цlераш йиц ца лайта а цар сийна а дегlа памятникаш.

Царех цаl ва Назрановски района Наьсар - Керте гувне тlа хьал-lо мел водачунна гургдолча доаллача вежарий каша тlа дегlар а.

Укхаза боахк сийлахьча Даьхен денал дола къонгаш, летчикаш Советски Союзе турпал В. Половникин, В. Юдин, Г. Павлов, М. Эсмурзиев.

Оаха, ветеранаша, гаьнаш дlайоглаш, цу памятникa гонахьара моттиг хоашеш, тоаеш лeладу из.

Цхьабакъда, цхьаши кlира хьалха со цига вахача дог дехар са. Боккъала хоза яь хинна гонахьара аьшка карт массехк моттигера lохаьй, кагьей. Цу чу доахан а чудувл. Из яйрча сурт ишттa сайна бlаргадайче, се цу лаьттан кlал уллаш санна хийттар сона.

Малаа из карт йохае кулг хьалъайденнар. Цхьаннха хlама деза дий цу сага? Сога дийлача-м дац. Цхьаккха а къамах воацаш, сий дайна саг ва из.

Хlара денна ихав со цига, из карт хьатоаяра районера кулгалхой оарцагlбаха гlийртав. Бакъда, укх денощка со юхавахача а карт ехкача латташ я.

Кlезига мах бац дийна бисарий вахарах Даьхено беннар — 20 миллион саг. Из дицдалийта вай яние а бокъо яц. Тlема шерашка со хийла эттав lоажала юхь - духьала, сона дайнав ала баьнна доага лаьтта, самолеташ йоагаш баьннача кlуро бийса тlевча санна баьлъерзаьнь сигале. Сона хов вахара мах. Цудухьа Даьхен сийле лаьхка байнарий сий де ...

Цу гlулакха района партийни а комсомольски а организацеша йоагlача тайпара йоахо яц. Цар декхар да цу кашан гонахьара карт lалаьмате чехка тоайта, из моттиг цlацкъамо бlарг санна лорае, доал де. Цу наша тlера хlара баьца мергlилг деза да тхона — ветеранашта, дегашта йоккха чоа хул цига аргlа йоацар даь бlаргадайча, цудухьа районерча берригача ветераний цlерегlа дех аз лораде цу Даьхе бахьан байнарий каша.

М. ОЗДОЕВ,
тlема ветеран, летчик хиннар.

ХlАНА БУ НАХА ХЬОВЗАМ

Са йоlо воl ваьв духха ха йоацаш. Со чlоагlа гlадийгай цу гlулакхо. Хlаьта йоl Грозне их, со — Орджоникидзевски станице. Балхара мукъаьлча саррахьа из йолча ух со, цунна эша новкъостал де а кlаьнках бlаргтоха а.

Цхьабакъда, цига леpттlа дlахкача йиъ-м хилац, Грозне уха автобусаш дукхагlйолча хана графикагlа ца лелаьдаь. Масала, хlара дийнахьа 16 сахьати 25 минути яьлча Орджоникидзевски станицера Грозне автобус ух графикагlа. Цунна даьрхlа билеташ доаж автостанце кассе. Ишттa из доллаше а автобус вlалла а хьа ца йоагlаш хул цкъаза...

Ах сахьата совгlа хьийжачул тlехьагlа, такси а лаьце, Ростовера Вену бодача новкъа а яьле, цигара дlахкай со Грозне.

Автобус хургйоацилга автостанце хьалхе хоам а ца беш, хlана бу нaма хьовзам?

Р. СИДОРОВА,
Сунженски райвоенкомата болхло.

МАССАЗА ХА ТlА ЛАТТ

Хаддаза дlа-са лелача тайп-тайпарча маркeв йолча автомашинашка фа хьожаш, наькъашка лелара боккъонаш шоферашка тепза ца яlпара тlаьхожам а поаттабеш шоай массазарча посте латташ бар наькъашка патрулирован ача служба инспектораш З. Кацаев, С. Сулейманови, Ю. Гуцериеви. Къычерел цхьаккха хlаманца белгалдоалаш дацар сайренгахьа посте латта дlейха ахкем ди. Ер мадий, аьнка, хатар хургалларах белгалр еш хlама дацар хьегуш. Боккъонаш дlа ма деххара шоашкера цхьа цаl гlалат ца доалийташ тlехкюалар Грознегахьа а Ростовгахьа а лелаш йола автомашинаш.

Цlаьхка посте юхе гlолла Ростовгахьа йодаш чакхъийккер брезент тилла йола баьза мукъ лелабу автомашин. Ше тlехвоалаш цхьа тамашийна бlарахьежар водитель посте латтача инспекторашта, хlанзхlанз ше соцаввар ахераш сана. Бlаргагучара къайлаьале дегахьа ситъаь дlалаьллар цо ший «Зил-130».

— Тамаш я-их цу машена тlа ваьгlача водителе уйлаш цlена хиннаеле, — аьнна, йистхилар посте воккхагlвола инспектор З. Кацаев. — Белггела цхьа во дер даь водаш санна хет сона из.

Тиъо шу совгlа ха а Злудина инспектора деккареш клоечашду, дукхха тайп-тайпара хlамаш дайнад цунна цу юкъе, дукхеза дакъа лаьцад цхьаццадоле зуламаш даьраш гучебоаккача а, цудукъа балха опыто шек воакар из шофера белларах.

Цо аьннар бекъдеш санна, вадда тьетlаовра инспекторашта цхьа саг. Из вар совхозни бежа lу. Цо дуецачок, кетаьта машина тlа баьккза дикагlбола цхьа етт а бодабаь дlавахар хlанзза массехк саг. Машина, цо аьачок, Ростовгахьа дlаелестай.

— Хlа, кlантий, баьъкипарий аз аьннар, — аьлар Кацаев Злудина ший новкъостешта.— Укхо хьадувцачок аз йийца машин я-их етт бодабаь йодаш яр. Юсап! Хьеппетаа сихха вай «Жигули», уж гаьна боваллехьа тlехьакхо даза вай цунна. Сихо ца йойя наькъа тlаро моллагlча юртагахьа дlабарзе тарлу уж, тlамкха гаттара хала хургда цар лер лаха, хlаьта хьо, Сакат, укхаза латта веза порядкага а хьожаш.

Шоашца цхьана бежа lу машина чу а хоаваь тlехьбаьлар инспектораш З. Кацаев Ю. Гуцериев къоак даь болхараеша. Наькъа юкъе гlолла йоагlача «Жигуле» сиренaс юстара пелхийтар дlа-юха йолла машинаш, хlаьта мукъаьлинача коридора чугlолла хийцца йодаш яр ГАИ машин. Массехк минут яьлча гаьнна хьаяза йодаш хоавлар Злудин шек ваьккха хинна автомобиль. Шийна хlа аьнна из бlаргагуша а бежа lуно плелг тlаьхекхар цунна — из я-их етт бодабаьр, аьнна.

Шоашта тlахьайоагlа ГАИ машин зийначов тара дер къовл даьраше, цудукъа хоцуш сиздеелар уж тlабаьгlача «ЗИЛ-а» болар, фуннагlа молагlа даь а къайлабоала дега бар уж. Бакъда, ше цхьа дlадоладьр дизза цlенен чакхдаккха lема вар комсомольски путевкагlа укхаза бола бе хьожаваь вола комсомолец Гуцериев Юсап. Массехк шера водитель а волаш къаьхьигадер цо, шин шу хьалха ше укхаза хьавелехъа.

Акселератора ихы а чlоагlа гlа тlатоlабир цо ког, сиздеелар lожагlче «Жигуле» болар. Дlахордар хила деззача тайпара хилар. Къовл даьраш лийца а лийца закона хьалхашa жоп дала оттабир, хlаьта лочиъабаь етт ший даьшка юзаберзабир. З. Кацаевaнеи Ю. Гуцериевaнеи фа хиларах беркал а оалаш ахчан премиелар.

Массаза а социалистически доалехье вореш за тlа латтача, наькъашка лелара боккъонаш тепза ца яlтара тlаьхожам поаттабеча патрульни служба инспекторий балха тlера цхьа эпизод мара яц из, хlаьта мел хиннай уж санна яраш а цул дукха кхерамегlа яраш а цар дежурствашка.

Укх денощка итогаш яьй дlадаьача шера цар беча балха. Социалистически эшо котбаьннаргаш лаьрхlаб коммунисташ З. Кацаев, А. Шептукаев, комсомольцаш Ю. Гуцериеви С. Сулейманови, дукха хьыбараш. З. Кацаевaнеи А. Шептукаевaнеи Сийлен грамоташ елеей, хlаьта Гуцериев Юсап ахчан премии эларца белгалваьккхав.

Р. АУШЕВ.

СУРТА ТlА: дикагlбола автоинспектораш (аьрдехьара лаьттеша) З. Кацаев, Ю. Гуцериев, А. Шептукаев.

Н. КОБИАШВИЛЕ сурт.

КЕРДА МАРКАШ

Вай республике къаьлай пожарни транспорта историна хетальча кердача маркай сери. Цо доаний пожарни охрана организованни системa миштa дегlаенай.

1504 шера наха дlабозийта хиннаб аьлий цlагlа пийдиеш ма йоагайойла, яхьоалеш. бенеш шаьрача ареннa йохийла, яхаш бола соцам.

1803 шера Александр-I указагlа фронте баха лайдана боацача нахах къаьстта йола команда вlашагlъеллай бийсанна ха дара. 1804 шера 24 июль пожарни охрана вlашагlъелла дя дархlа меганрдолаш да.

3 кепигн 5 кепиги дехача номиналаш тlа латтача линейкаш тlен подводаш тlен гойташ пожарнеш ба.

1904 шера Санкт-Петербургски пожарни командашка пожарни автомашинаш гучаьньяр.

Эттара хьалхара пожарни автомобиль яр 10 саг чу а хоцаш, цlи йоаяра йола приспособленеш я йолаш. Из хьагойташ я 10 кепиг мах болча марка тlа.

15 кепиг мах болча почтовa марка тlа лаьтт «Лесснер» яхача заводо арахийца пожарни машин. 14 саг чувоаьча цу автомобила чу цlи йоаяра ашаш йола тайп-тайпара приспособленеш я, 12 арш бlаьха цаlн кхи 4 штурмовойи ловмеш, спасательни мушаш тlехкараши а долаш.

«Руссобалт» яхача Руссо-Балтийски заводе хьаль автомобиль я 20 кепиг мах болча почтовa марка тlара яр. 1913 шера арахийца я из машен. 40 говра низ бола биъ цилиндрови двигатель тlадатташ хиннай из. 12—14 сага лаьрхlа я из автомобиль. Машинаш говрашта тlехьа юлаю хинна повозкаш йоацаш, маркаш тlа гойташ я Сухаревски тlала, Сокольникашка хинна пожарни каланга, Петропавловски крепость.

Гlулакх тесса леладу

Торговле министерства, республикa халкъбоахама тайп-тайпарча доакъошкарча болхлой lалаш яра отделий объекташка кlезига зе даьдац цlераш юаларо.

Цхьайтталагlча пятилеткa дlадахача диъ шера духьал потребительски кооперацие объекташка массехк цlи яьлай 500 эзар сом маьха хlамаш йоага а еш.

Цlераш йийнай «Продтовары-1» яхача объединене №№ 61, 28, 84 йолча тикашка, Ачхой-Мартанерча тиках. Яьлай Гудермесера кхачаш товараш дохка тикеи Веденски районера цхьаь кхеш. Шаьлача универмагах цlи яьлар 138 эзар сома зе а деш, иштта цlи яьлар Орджоникидзевская яхача станицерча кулинарни тиках.

Цар бахьанаш техкача, гучадаьннад торговле болхлошa дукхагlйолча даькъе цlи ца яллйтара кхерамален бокъонаш лора ца яре шоай декхараш доагlача бесса кхоачаш а ца деш, зуламаш дувлийташ хилар.

Хlаьта цlераш ца юала тарлора наха гlулакх деча сфеерча болхлошта цlи ца яллйтара кхерамален бокъонаш дика ховши йоагlача бесса лораеши яларе.

Цlи яьра чlоагlа кхераме я гуйран-lан зама. Цудухьа предприятей кулгалхой, складий, базай, тикай болхлой декхар да шоайх тийша йолча объекташка цlи ца яллйтара тlехьара бехктокхам лакхбелга.

Вай республикъ хlара шера торговлен юкъарча кхачани объекташка цlи ца яллйтара кийчдаь хьалаш миштад хьожаш дола комплексни тохкамаш ду. Цу тайпара мероприяти чакхъьккхар 1985 шу хьалхлаш а.

Фу дер тохкамаша хьахекхар? Торговле дукхагlйолча объекташка, хьалха дlалахача шерашка ёана, гlоиа телхаю цlи ца яллйтара кхерамален бокъонаш.

Бокъонаш къьестта дукха телхаю Респотребсоюза системе. Шерагара шерага Урус-Мартановски, Грозненски, Шелковской, Гудермесски, Шалински РайПО председателаша новкъостaша Шаипова, Эплиюева, Арсангиреева, Индербиева, Дадаева Госпожнадзора предписанеш теркал а яц шоай районашка чуйоагlача объекташка цlи ца яллйтара цхьаккха кийчо а яйтаи. Хlаьта дlадахача шера июль бетта Центросоюзо тlайцир «Потребительски кооперацие объекташкара цlи ца яллйтара кхерамален хьал кхоачам болаш ца хиларахи из тоадара тlехьа де дезарехь» бола Соцам. Цхьабакъда, цу документо а меттахьа бакъабац вай лакхехьа буцаш бола новкъостий. Тхо хьежача респотребсоюза торговлен юкъарча кхачаш 1237 объектах 433 тикгъеннача гlоашлошка а «Уралочка». «Ветерок» яхараш санна йолча павильонашка ухк, хlаьта из да 1977 шера октябре Нохчи-Гlалгlай АССР Министрий Совето баь Соцам телхабелга.

Торговле объектех ахаш гартта яраш пожарно-охранни сигнализаци йоацаш я, 50 процент совгlа яраш телефонаш йоацаш а уж мисел хlана яц аьнна яраш цlи йоае хий доацаш а я. Респотребсоюза объекташкарча 284 пожарни водоемех 76 пайдана йоацаш я. 586 объект цlи йоаяра юкхьанца эшача средствашца lалашъянза я, 207 объекте дахчан конструкцеш цlи чакх ца йоалийтача составаца обработка янза я.

Торговле объекташка цlи ялара кхерам совбоах гlулакх деча персонало цийлата хана помещени йоакъяр духьа а кхача кийчбар духьа а электрически приборашлеларо. гlаьленаш увзаро, ца оппа тара гаьна ца йоакхаш, нувхаш йоагаеш хилаpо. Уж объекташ централни отопленена йоахьерг йоалаш хулийтилга чlоагlа лелара лаладу. Объекташта паспортизаци яра дешаш вlалла къестадеш а дац. Районии потребительски обществашка шоай лоlамагlа вlашагlкхийтта пожарни дружинаш хаькхта тlа мара йолаш яц, чакхъяхац пожарно-технически минимумаца инструктажаш, вlашгlекхьяхац пожарно-технически комиссеш.

Дукха кхоачамбоацараш да Урус-Мартанерча, Ачхой-Мартанерча, Шелковскойрча, Назранерча, Магlалбинерча районии универмагашка. Уж массехказа болх ца байташ дlамъийлийтай пачхахьалкхен пожарни надзоро цlи ялар кхерам болаш хьалаш дига доландаь.

Цlи ца яллйтара кхерамален хьалаш кlеззига дикагlа да торговле министерства система торговлен юкъарча кхачани объекташка, республика халкъа боахама доакъой болхлой lалаш яра предприятешка. Кlезигагlа дале а, уж саиро дола кхоачамбоацараш белгалдаькхад укказа а.

Проверка йолча хана пачхахьалкхен пожарни надзора 75 объект болх ца байташ соцае, электросета 645 участкера ток дlаяккха, объекташка цlи ца яллйтара лерттlа кийчо е елаш хинна 699 гlулакхера саг административни бохктохкаме оазйта вийзар.

Тикай, базай, складий, юкъарча кхачан предприятей болхлошка пожарно-технически минимума программагlа занятеш чакхъьяхар, еррига районашка дlаяхьийтай цlера духьалара гойтара агитацеш.

Наха гlулакх деча сфера объекташка, базашка, складашка пожарно-технически тохкамаш делга лоархlаме профилактически мероприятеш я.

М. ЛЫКОВ,
НГlАССР МВД УПО
Пачхахьалкхен надзора воккхагlвола инспектор.

Республика экранаш тlа

«ЛЕВ ТОЛСТОЙ»

«Лев Толстой» — вайна массанена а дика йовзаш цlи я из. Цун мах баь варгвоацача произведенеех даьха дукха а фильмаш да вай мехка а доазол арахьа а, бакъда, йовзоихочун вахар дувцаш хlана Сергей Герасимова дакхалца хиннадац.

Толстойн кхолламен уллайн чоалхане лаборатори кlоаргагlа йовза а гlерташ литература гене цийна гойхьарча дунендара бувзам, общественни вахаре дика хувцамаш де цо мел гlо ду хьажа гlийртав С. Герасимов, фильма сценаре автор ше хеларах тарра.

Режиссер а керттера роль ловзаеш а волча Герасимова шийна хьалхашка оттадаь декхар да из сийлахь воккха саг вайна гаргавоалавелга, деррига хоаш, адамий хьашташ довзаш, царца цхьана бала а гlайгlа а йолаш, адамий дегашта lаткъаш долча воина духьала латта саг из волга хьагойта.

Фильмана эпиграф а хинна дlаэттар писателa дневника тlара йоазув: «Тамашийна хlама да сайна гойхьа бахача нахаца а доацаш, цхьан хана, гаьнарча моттиге со хозаргволчарца нара ел гlамал де йиш ца хилар».

Картина художественни хьакхоллари материал къоастаяра принципи белгалъю цу дешаша.

«Лев Толстой» яха фильм дакхарца са безам ба вахи культура махьаленаш шишегlа караерзаш йоашilта цlаьхха а бlаргадайта», — йоах С. Герасимова.

Шин серех латтача цу фильме дувцаш дар да Толстойн вахара тlехьарча бетташка хиннар.

Фильме дакъа лоацаш ба цlихеза бола дукха актераш. Толстойн сесага Софья Андреевнай роль ловзаю Макарова Тамарас. Деррига фильм чакхдаллалца Толстойна уллув хул цун тешаме доттагl а единомышленник а вола цlаьlара лор Душан Маковицкий. Цун роль ловзаю Чехословакерча актера Навратил Борживайс. Картине дакъа лоацаш ба А. Петренко, М. Устименко, Е. Васильева, В. Проскурин, Н. Еременко, кхыбараш.

«...КОТАЛОН ТlЕХХОЗА ХА»

Цу кердача картина автор а режиссер а волча Вячеслав Виннипа Р. Адамайтиса таро еннай советски кхалнаьха гандбольни команда тренера роль ловзае.

Из керда лента даькхад А. Довженко цlерагlча киностуде. Из кинолента спортах, цул чоалханерча хlамех, цунца дувзадення хулача дог гlоддоаккхаш а цатоамбеш а долча гlулакхех дувцаш да.

Фильме дакъа лоацаш ба Н. Вельяминов, Н. Шутько, Н. Резникова Е. Капица, Н. Сумская, кхыбараш.

«ХАННА ВОЛА СА ПАПА»

Югославски кинематографисташа лаьккхача цу комедие турпала хьехархочоа Сииша Папчика елаенай мара йнта йола цхьа кхалсаг. Дийтта шу даьнна вола цу кхалсага кlаьнк Синиша гlаrlерт шиъ да хулилга чlоагlа ловш. Кlаьнка везалу шиъ а наьна а йоакхо еш вола наьна мар, шиъ да цунна бlаргавайна а вац.

Цхьобакъда, кхьчa мехкашка гlолла а лийна, ахча а дахьаш цlаверз тхьовра ераш дlакхайса да — Вора. Хlаьта а кlаьнко Синишах ву шиъ да. Вора дlаваьле юха дlавода, ераш наькъабоаз.

В. КОВАЛЕВА.

ПАЙДАНЕ СЕМИНАР

Укх денощка парте обкома Политически сердалон цlагlа «Знание» общества республикански организаце правленерча экономически знанешта пропаганда яра йолча lилма-методически совето лектораштa-экономисташта лаьрхlа цхьан дийнахьара семинар чакхъьккхар. Цун доакъошкоша ладийгlар lилма - методически совета председателa Л. Ф. Тамахинас — Нохч-Гlалгlай пачхахьалкхен университета паркома секретара, доцента, ни. Багдасарова, В. П. Веулина — доценташа, Л. В. Парамонова — экономически lилмай кандидата даьча къамаьлашка.

Гулбеннарашта дlадоэйтар декабрь бетта город Москве хинначa Еррисоюзни январь бетта город Волгограде хинначa Еррирроссийски семинарашка дийцар, хlаьта иштта КПСС экономически политика лоархlаме проблемашта, бригадни подряд юкъейоалара дешашта пропаганда яра де эшараш къоастадир.

С. САВЕНКО,
«Знание» обществa республикански организаце правлене референт.

САЛОlАЧА ДЕНОШКА

16 ФЕВРАЛЬ

Химиккий цlерагlара культура Дворец. 15.00 «Вай вахара законаш» яха кинолекторий. 17.00 «Доши гlулакхи цеl хилар» яха устни журнал. 18.00 «Даймехка гlолла». Кинообозрени. 19.00 Эстрадни иллеий мукъамий сайре.

Ленина цlерагlара культура Дворец. 15.00 «Вай вахара законаш» яха кинолекторий. Беседа: «Зуламхои зуламаш».

17 ФЕВРАЛЬ

Химиккий цlерагlара культура Дворец. 10.00 «Зимушка — зима» цlей. 12.00 Коталон 40 шу дизара хетадаьча художественни самодеятельноста хьажара 2 тур. 18.00 «Даймехка гlолла» кинообозрени. 19.00 Эстрадни иллеий мукъамий сайре.

Ленина цlерагlара культура Дворец. 11.00 Къонача антифашистев ди... Кагирхойи студентийн ХII Дерригдунен фестивала форум. 12.00 Беседа: «Вай кхадж тоcc машар, наьха ираз хилийтар духьа».

ГНИ клуб

19.00 Г. Хугаева «Са устиана» яха спектакль. Филармоне зале.

ТЕЛЕВИДЕНИ

16 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Дlахох Ерригроссийски дунен халкъашта юкъерчи конкурсий лауреата. Москвоски комсомола преме лауреата, Н. Осипова цlерагlча Пачхахьалкхен академически эрсий халкъа оркестра солистий квартета.
8.55 — «АБВГДейка».
9.25 — «...Пайтта а ца lеш» яхача телевизионни документальни фильма премьера. Черниговски военно - авиационни училища курсантех (Киев).
9.55 — А. Скулте. Ворхlагlа симфони. Ригера передача.
10.35 — «Художникех дола дувцараш». РСФСР халкъа художник П. Фомин.
11.20 — «Новкъост илли» яха телевизионни Еррисоюзни конкурс. Кишиневера передача.
12.10 — «Физкульт — ура!» яхача телевизионни документальни фильма премьера. Къонача спортсменех.
12.25 — Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизарга. «Котбаьннараш» яха тlема хандарча доттагlий клуб. 5-ча гвардейски арме ветеранашца вlашагlкхетар.
13.55 — «Радуга» яхача халкъа кхоллаьвах йола телевизионни программай Дунен халкъашта юкъера VI фестиваль. «Мангалхой цlей» (Монгольски Халкъа Республика).
14.30 — «Кердадараш».
14.45 — «Дезали школен». Телевизионни журнал. Дакъа лоацаш я СССР АПН вице-президент А. Г. Хрипкова.
15.15 — «Пекари трубочисти» яхача мультфильма премьера.
15.35 — Политически обозревателa А. З. Иващенкой къамаьл.
15.55 — «Кердадараш».
16.00 — «Неру», «Оттар» яха документальни фильмаш. 1-гlа фильм. «Къовсам» — 2-гlа фильм.
17.55 — «Дийнача хlамай дунен тlа».
18.55 — Ю. А. Жуковске къамаьл.
19.25 — «Главный звездный». Мультфильм.
19.55 — «Илли-85».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Са доттагlа Мегре» Художественни фильм (Франци).
23.00 — «Конькобежни спортах йола дунен чемпионат. Малa нах. Норвегера передача.
23.45 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Гуйранара гимнастика.
8.15 — «Могаш хила безам бале».
8.30 — Документальни фильмаш: «Вlашеренашка ю путешествен», «Каменец - Подольский».
9.00 — «Гуйранара почта» яха музыкальни передача.
9.30 — «Вай беш».
10.00 — «Путешественникий клуб».
11.00 — Яйгача атлетиках йола СССР чемпионат.
11.45 — «Кинопанорама».
13.30 — «Цхьа хьалаьца ниъ». Сахалинера шахадатнаш газен моттигаш нарвераярах.
14.00 — Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизарга. «Сийлахь-боккха Даймехка тlом» яха киноэпопея — «22 июнь, 1941». — 1-гlа фильм. «Москва бахьан хинна тlом» — 2-гlа фильм.
15.40 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени».
16.00 — «Нохч-Гlалгlайчен кlира».
16.10 — «Марша доагlалда». Документальни фильм.
16.25 — «Халкъа кхоллам» (нохчий меттала).
16.55 — Мультфильм.
17.15 — «Гургал». Вераштa йола передача.
17.45 — Хоккейх йола СССР чемпионат. «Химик» — «Динамо» (Москва). 2-гlаи, 3-гlаи периодаш. Перерыв йолча хана (18.20) — «Могаш хила безам бале».
19.15 — «Телевизионни хьашlацаа».
20.00 — «Бийса даьхьала хийла шун, бераш!». «Карлсон юхавенна». Мультфильм. 1-гlа сери.
20.15 — Биатлонах йола дунен чемпионат. 10 км. Малa нах. ФРГ-ера передача.
21.35 — Москва. Консерватора Йоккха зал. «Москвак виртуозаш» яхача Пачхахьалкхен камерни оркестра концерт.

17 ФЕВРАЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Кlаьнкий хоровай капелла выступлени. г. Горьккера передача.
9.00 — «Сона дегаца гу хьо» яха документальни фильм. Сийлахь-йоккхача Даймехка тlема ветеранах, УССР заслуженни артистах, Одесски филармоне солистах Б. П. Зайцевх.
9.20 — «Спортлото». 7-гlа тираж.
9.30 — «Гургал».
10.00 — «Советски Союза гlулакх ду аз!».
11.00 — «Могашле».
11.45 — «Гуйранара почта» яха музыкальни передача.
12.15 — «Деррига ха безам ба са!». Киножурнал.
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — «Анчутка» яхача Москвоски къонача хьажачун театра фильма-спектакла премьера.
15.10 — Л. А. Ротаругlар, Е. Кисина, А. Балтар, Э. Виторгана, «Имерети», «Яшлык», иштта кхыча а ансамблеша даькъа лоаца концерт.
15.45 — «Неру». Документальни фильм. «Паргlато». 3-гlа фильм.
16.45 — «Кердадараш».
16.50 — «Парасолькин а цирке» яхача мультфильма премьера.
17.00 — «Подвига дlаладдар». «Решается на месте» яхача цииклцара. Белорусе партийни советски организацеша наьха письмоаш, дешаш лотнъамаши къестадеш бача балха опытах.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — «Дюнаш тlара цlэ» яхача телевизионни художественни фильма премьера. Цу тайпара цlи йолаш долча Р. Стивенсона повеста мукъамах.
20.00 — «Путешественникий клуб».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Мравинскийцара беседаш» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
22.30 — Конькобежни спортах йола дунен чемпионат. Малa нах. Норвегера передача.
23.15 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка а дlаоттаl».
8.15 — «Сакъердаме нотнаш».
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Эрсий метта кхамаьл».
9.30 — «Приносновение». Поэта А. Блока цlерца юзаенна йолча Ленинградерча меттигех дола телевизионни документальни фильм.
10.00 — СССР Пачхахьалкхен камерни оркестра концерт. Художественни кулгалхо — РСФСР халкъа артист В. Третьяков.
10.55 — «Вlаргашта гуддер — теша халадар».
11.55 — Армянски ССР телевидене программа.
13.15 — Яйгача атлетиках йола СССР чемпионат. Кишиневера передача.
14.00 — «Дунен мaгирхойи».
14.35 — «Юхабоагlаш нийъ бацк». Кхаь серех цlела телевизионни художественни фильм. 2-гlа сери.
15.45 — Тха корреспондентaша дувц.
16.15 — «Вай цlагlа». Телевизионни обозрени.
17.20 — Баскетболах йола СССР чемпионат. Кхалнах. ЦСКА — ТТТ. Вильнюсера передача.
18.00 — «Гlорбаьнна советски композиторах — Ленински преме лауреатах, Д. Д. Шостаковичах.
18.50 — «Антарктида тахкар». Эрнест Шеклтонах йола телевизионни очерк.
19.15 — Биатлонах йола дунен чемпионат. 4x7,5 км. эстафета. Малa нах. ФРГ-ера передача.
20.00 — «Бийса даьхьала хийла шун, бераш!», «Карлсон юхавенна». Мультфильм. 2-гlа дакъа.
20.15 — «Цlа вакхчa да». lилма-довзийтара фильм.
20.25 — «Радуга» яхача халкъа кхоллаьмах йола телевизионни программай Дунен халкъашта юкъера VI фестиваль. «Мангалхой цlей». (Монгольски Халкъа Республика).
21.00 — «Ха».
21.35 — «Полковника Шальгина хьежар». Художественни фильм.

РАДИО

16 ФЕВРАЛЬ

6.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гlалгlай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гlалгlай меттала).
8.35 — Юртара вахар (нохчий меттала).
10.15 — «Керда обрядаш — вахаре» (нохчий меттала).
10.35 — Реклама (эрсий меттала).
11.00 — «Къонах» (эрсий меттала).
11.30 — Литературни Нохч-Гlалгlайча (эрсий меттала).
12.40 — Концерт (гlалгlай меттала).
13.00 — Хормаматашта наькъадоахаш. «Халкъа кандидат» (гlалгlай меттала).
15.15 — «Илли тlем тlа» яхача циклера передача (эрсий меттала).
16.00 — «Музыкальни программа» (гlалгlай меттала).

УКВ

17.00 — «Сона дукхха еза хьо, са Даьхе» яха литературно-музыкальни композици.
17.35 — Доттагlий эшараш.
18.25 — Художественни самодеятельноста доакъошхой выступлени.

17 ФЕВРАЛЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
7.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.25 — «Шоана дукха еза эшараш» (эрсий меттала).
11.20 — «Илли а юхха дl...». Юрта боахама къахьегамхошта лаьрхlа программа (эрсий меттала).
15.15 — «Северный» яхача совхоза lаьсий леладеча Исаповна дола музыкальни моаршал (эрсий меттала).
16.00 — «Школьни глобус» (эрсий меттала).
16.30 — «Къона смена» (нохчий меттала).
18.00 — «Иллеца доттагlа леладечарна». Концерт (нохчий меттала).

УКВ

17.00 — К. Паустовский. «Телеграмма» яха дувцар.
17.37 — «Нах белакъаьн». Атеистически дувцараш.
17.56 — «Иллеца доттагlа леладечарна».
18.28 — Халкъа музыка Нохч-Гlалгlай композиторий кхолламе.

Хаоттам

Талаш республике гlоллех Грознен хувцалуш мохаш а йолаш, йоачан а йоацаш, lуйрийна цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбузехьара секунде 5 — 10 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 0—5. Грозне 0—2 градус йlовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен хоммен мохаш а йолаш, йоачан а йоацаш, цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, тайп - тайпарча оагlонашкахьара секунде 3—7 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 2—7 градус шелал, дийнахьа +2+3 градус йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктохкама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи денощка

СФ02040. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 842.